Przesyłka opłacona ryczałtem.

Nr. 44(50) Vilnius, šeštadienis, 1929 m. spalių mėn. 12 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Savaitinis politikos, visuomenės ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1.
Redakcija priima nuo 10 iki 12 val.
Administracija priima 9— 2 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina
Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams—4 auks., pusei metų—2 aks. 3 mėn.—1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat
Užsienyje metams 1 doleris.
Užsisakyti galima nemažiau kaip 3 mėnesiams.

Statykime Vytautui D. paminklą.

Kitą net sueina lygiai 500 metų nuo Vytauto mirties. Visa Lietuva susirūpinusi Vytauto Jubiliejaus minėjimu. Lygiai brangus tas Didvyris ir Rytų Lietuvos sūnums, todel ir jie rūpinas, kaip čia tą atmintį iškilmingiau pagerbus. Nėra abėjonės, kad Vytauto nuopelnai reikalauja sau paminklo už marmurus gražesnio, už pinigą brangesnio. Maža to, kad nors ir kiekvienam sodžiuje būtų pašvęsta viena diena Vytautui pagerbti, maža, kad jo paveikslas būtų tautinėmis vėliavomis padabintas, žolynais išrėdytas, maža, kad salėje po paskaitos apie Vytauto neįkainojamus darbus būtų sušukta „valio!" ir užgiedota himnas. Visa tai gerai, bet maža to. Reikalaujama paminklo, kurio statyme prisidėtų inteligentas ir kiekvienas geros valios darbininkas. Tą paminklą statys kunigas bažnyčioje, mokytojas — mokykloje, valdininkas — įstaigoje ir artojas savo tėvelio dirvoj.

Dar šiandien bažnyčioje, nežiūrint bolševikų pliauškimo, žmonių pilna ir gero kunigo žodis daug reiškia. Žinoma, ne tokio, kuriam „strzelcų" idėja ir jų blizgučiai labiau rūpi, negu Bažnyčios mokslas. Jeigu kurios parapijos jaunimas per 1930 Jubiliejaus metus skaitys daugiau laikraščių, rengs vakarus, skaitlingiau lankysis bažnyčioje, jeigu mokės rimtai klausyti Dievo žodžio, žmonių tarpe būti meiliu, maloniu ir mandagiu, — tas tai ir bus lietuvių Vytautui statomas paminklas. Jei kuri bažnyčia gražiau išpuošta, jei lietuviška vėliava kuriam šventajam mergelių išsiuvinėta, jei išgirsi sekmadieniais daugelio geradarių pavardes iš ambonijos, ir tu, tolimas svety pažinsi, kad čia Vytautą myli visi, ir tas, kurs vertas parapijos Tėvo ir Vado vardo.

O vėl vargonininkas lietuvis. Nors jis girtųs kelias konservatorijas baigęs, jeigu nesugeba surinkti parapijos jaunimo ir sudaryti tinkamą chorą, jeigu negali išmokinti nors vienų mišių, o leidžia kelioms bobutėms vedžioti užkimusiais balsais, tuotarpu kai kiti žiovauna ir snaudžia — tai dar ne veikėjas. Kitur vėl gi „choras": spiegia vienan balsan moterys, nepasiduoda vyrai, o „vargonmaistra" vargonus visan balsan paleidžia — išeina turgus. Už jo pasidarbavimą parapijietis pasako „batvynių ryšys". Mažas džiaugsmas iš jo vieno lotyniško vedžiojimo, kai daug gražesni parapijiečių balsai priversti tylėti.

Metrikų rašymas už pinigus, kalėdojimas su dideliu maišu — tai dar nedideli Dievo garbei, Tėvynės naudai darbai, jei bažnyčioj, kada viens traukti pradeda, kitas senai jau pabaigia.

Turi darbo ir blaivininkų visokios draugijos. Jeigu kas turės nors ką švento, del kurio žilam plaukui prasilenks iš kelio ir vyresniam leis tarti pirmą žodį, jei iš karčemos keturiomis nešliauš kepurste nustos ieškot patvoryje nakvinis — tai ačiū bus toms draugijoms.

Parapijos komitetui taippat ne kas sunešti po lentagalėlį liaudies namui pastatyti. Ar paskaita kokia, ar vakaras, koncertas — parapijiečiai jau turi kur susirinkti. Nereikia prašyti kampo pas užsispyrusį dėdę, kol tas per dvi savaites sugalvos leisti trobą paskaitai ar ne. Nepriklausomoj Lietuvoj netgi sodžiai jau turi liaudies namus, šviesesni valsčiai ir Vilniaus krašte tuo rūpinasi. Tai jų darbas, — uždavinys. Kas pildo uždavinį — prisideda prie paminklo statymo.

Gražu parapijai ir valsčiui, kur daug inteligentų ir susipratusių. Tokiais mes vadiname tuos, kurie laikraščius skaito, knygomis domisi, iš jų žino, kas pasauly dedasi. Tokie žmonės į valsčius ir seimikus renka ne tuos, kas turi tvirtas kišenes, bet geras galvas, kad jie ten mūsų reikalus gintų. Susipratęs reikalauna savo mokyklų ir savo mokytojo užtvirtinimo, be nustojimo siunčia tėvų delegacijas pas inspektorius, kuratorijas, net Varšuvą pasiekia teisybės ir lygybės beieškodami. Susipratę nesigėdi savo tėvų ir jų palikimo, jie yra tikra savo valsčiaus ar parapijos pažiba, aukštai iškelia savo apylinkės vardą, kartu ir lietuvių vardą. Taigi svarbu sodžiui susilaukti kuo daugiausiai tikrų inteligentų ir susipratusių. Tai turėtų būti kiekvieno sodžiaus tikslas, kuris kaip žvaigždė žibėtų jam prieš akis per Vytauto jubiliejaus metus. Taigi ūkininkas, mylėdamas tikrą vaiką ir norėdamas jam šviesesnių dienų, leidžia jį mokslan. Ne del to, kad ponu būdamas iš knygos pyragus valgytų (šiandien jau ir duonytė nelabai lengvai tesugaunama), bet kad nebūtų kitų pastumdėliu, kaipo „neišmanėlis". Mokslas savo ženklą visur palieka. Šiandien jau kita mada: nėra gėdos, kad iš gimnazijos eina geru kalviu, siuvėju, pirkliu mokintis; nėra taip pat gėdos iš amatininko patekti į vadus, atsisėsti direktoriaus kėdėn. Nėra, mat, sako, kvailų amatų, tik žmonių kvailų esama. Protingas ūkininkas siųs sūnų amatų daržininkų ar ūkio kur geron mokyklon, į kurį priekybos skyrių, kad pelningiau galėtų sunaudoti žemės ir sodų vaisius ir nepriklausytų nuo žydo malonės, kuris vos susimylės tau skatiką už metų darbo grūdus. Reikalingos savo bendrovės, savo pirkliai. Svarbu turėti savo supirkinėtojai, pardavėjai. Kam gi lietuvio uždirbtas skatikas atiduoti žydui ar gudui. Geriau jis sunaudoti savo lietuvių tarpe. Juo daugiau lietuviškų bendrovių, juo geriau, nes šiandien del duonos plutelės daug kas tautybės išsižada. Nelaimė, kad mes vis norim patys vieni visa padaryti. Žiūrėk žydai: jie susidės 3, 4 draugėn, prisipirks prekių, paskui viens kitam išsimoka ir kaip įsigyvena.

Toliau, svarbu mūsų tautiečiams neišleisti žemės iš savo rankų, kitiems perejūnams, nes žemė nei sudegs, nei pavogs jos, o gerai išdirbta kasmet tau duoda džiaugsmą. Visa iki šiol nelaimė, kad mūsų žmonės išsidraskydavo ją eželėmis, kad nei akėčioms pravažiuoti nėra vietos. Kodel gi pas mus negalėtų taip būti, kaip kituose šviesesniuose kraštuose? Žemė paliekama vienam sūnui, kitiems išmokama jų dalis ir išmokinama kokio darbo, kad turėtų duonos; tada būna visi ponai, kas tik dirba. Bet svarbu ir žemės žiūrėti, užsirašius Ūkio Ratelin persisiųsti žemei, trąšų geresnių ir pigesnių, per balas išvesti ravus, o tavo versmynėj rugiai bus, kai giria, geresnių sėklų parūpinti žemei žirnių, dobilų, bulvių, ne vien tik linų — tada iš Amerikos bėgs žmonės mūsų Lietuvon laimės ieškoti, o ne priešingai.

Bet visųpirma Vytauto jubiliejaus metuose tepakyla tiek amžių lietuvyste išsaugojusiame sodžiuje, tautinis susipratimas. Per tuos metus, tikime, nebus pirkios, kurios nepuoš Vytauto paveikslas ir Vytis. Visur knyga dabins stalą, laikraštis noriai bus skaitomas, ne sienai lipdyti ar papierosui sukti skirtas, kas šiandien retai, bet dar sutinkama. Jaunimas organizuotai lankysis į susirinkimus. Lietuvių giesmė aidės bažnyčioj, lietuvių kalba skambės mokykloj, lietuviškas raštas lietuvių gyvenamame valsčiuj, teisme, nes mes savo krašte teisėti piliečiai.

Jeigu tiktai kiekvienas atliks šituos savo uždavinius, nemenkesnius už marmuro aukso išdabintą paminklą, bus paminklas pastatytas Rytų Lietuvoj Vytautui Didžiajam, o mūsų Didvyriui ramiau bus ilsėtis grabe.

D—lia.

Primename visiems mūsų laikraščio skaitytojams ir platintojams, kad laikas atsilyginti už laikraštį; kitaip nuo lapkričio 1 d. neatsilyginusiems gali būti jo siuntinėjimas nutrauktas.

ADMINISTRACIJA.

A. A.

ANTANINA KAMINSKAITĖ

veikli Varšuvos lietuvių draugijos darbuotoja, karšta Dievo ir Tėvynės mylėtoja, mirė 1929 m. rugpiūčio 25 dieną ir palaidota Brudnos kapinėse.

Varšuvos Lietuvių Draugija.

Tautinio ir primityvaus meno paroda Briuselyj.

(*Laiškas iš Belgijos*).

Ši paroda atidaryta Briuselyj (Belgijos sostinėj) gražiuose Meno rūmuose, kurioj iš dalyvaujančių 18 valstybių teko matyti ir Lietuvos skyrius su savo dukryčių gražiais audiniais bei darbeliais.

Tai bene antrą kartą mes pasirodėm šiame kultūros mieste su savo menu. Pirmą kartą Lietuva čia dalyvavo šį pavasarį Ex-libris parodoj, kurioj nemažą turėjo pasisekimą.

O, kaip gaila, kad šioj parodoj neprisidėjot Jūs, broliai Vilniečiai su savo tautiniais rūbais, prijuostėmis, juostomis, papuošalais. Tikrai būtumet laimėję, nes, anot lankytojų „tik pasakiškos ir mažai girdėtos tautos galėjo padaryti šią parodą tiek gražią ir įdomią". Ir iš tikrųjų, kas gali prilygti mūsų tautiniam menui! Mūsų spalvų ryškumas ir jų gražus derinimas, rašto variacija ir sielos naivumas, kuris į tą darbą yra įdėtas, traukte traukė ne tik menininko, bet ir eilinio lankytojo akį.

Lenkija šioj parodoj pasirodė visai silpnai, išstatė tik keletą prijuosčių bei šiaip audinių ir tuos ne savo lenkaičių darbo, bet lietuvaičių. Iš karto maniau, kad esu Lietuvos skyriuj, bet tik perskaitęs užrašus: „Lenkija, Lydos apskr., Eišiškių valsč. Dainavos kaimo mezgėja Juzė Užkoronis" ir kit panašiai, supratau kas čia garbe naudojasi.

Kitą kartą tikimės panašioj parodoj pamatyti šį tą ir iš Vilniaus bei Suvalkų krašto, bet gink Dieve, ne svetimo vardu, bet savo, lietuvių.

Smalėnas.

Bruxelles, 1929.X.1 d.

Spalių 9 d.

Ši diena mums, lietuviams ir lenkams yra minėtina. Vieniems tai gedulo ir liūdėsio diena, kitiems — linksmybės. 1920 m. spalių mėn. 9. d. Želigowskis užėmė Vilnių tuojau po Suvalkų sutarties pasirašymo.

N. Lietuvoje tos dienos paminėjimas prasidėjo valstybinės vėliavos iškėlimu karo muziejuje. Po to buvo pamaldos visose bažnyčiose ir maldų namuose; visoje N. Lietuvoje buvo sustabdytas judėjimas vienai minutei; vakarą įvyko paskaitos. Bendrai tai buvo susikaupimo ir pasiryžimo dasiekti tikslą diena.

Vilniuje tai dienai lenkų universitetas pritaikė 350 metų įsteigimo sukaktuves. Į tas iškilmes suvažiavo iš Varšuvos nemaža didikų. Spalių 9 d. laidojo prof. Lelevelio — tautų laisvės šalininko, lygybės ir brolybės skelbėjo — kūną; šis vyras mirė prieš 100 metų Paryžiuje ir jojo kūnas buvo atvežtas Vilniun dar rugsėjo 24 d. Bendrai iškilmės prie oficialaus pobūdžio nuotaikoje.

Mes šios dienos proga del suprantamų priežasčių daugiau pasakyti negalime.

Politinė apžvalga.

Vokiečių užsienių reikalų ministerio Gustavo Stresemano mirtis sujudino politikus. Jo mirtis turi pasaulinės reikšmės. Po didžiojo karo Stresemanas mokėjo parodyti nuolaidumo nugalėtojams ir iš buvusių vokiečių priešų daryti sau draugus. Jis užmezgė pakenčiamus santykius su prancūzais ir anglais. Pradėta jau kalbėti apie vokiečių ir prancūzų karo sutartį. Turėjo jis savo šalyje tautininkų tarpe daug priešininkų, bet tuos priešininkus mokėdavo panaudoti užsienio politikams baidyti. Tuo būdu daug kartų prispyrė anglus ir prancūzus nusileisti. Daug rodydamas nuolaidumo santykiuose su anglais ir prancūzais, Stresemanas niekur nenusileisdavo prieš lenkus. Čia jis gana aiškiai ruošė lenkams didelį smūgį, butent: sienų pakeitimą. Jau net prancūzų tarpe susirado politikų, kurie buvo linkę panaikinti koridorių, kuris skiria Rytų Prusiją nuo visos Vokietijos. Tuo būdu lenkai būtų atskirti nuo jūros. Del to lenkai Stresemaną vadina savo priešu.

Stresemano vietą laikinai užėmė d-ras Kurcijus, artimiausias Stresemano padėjėjas. Dabar Vokietijoje eina partijų rietenos del Jungo plano karo atlyginimams mokėti. Dešinieji tautininkai buvo priešingi Jungo planui ir visai Stresemano politikai. Demokratų susivažiavimas nutarė palaikyti Jungo planą ir visą susidariusią vokiečių politikos kryptį. Demokratai, ypač socialistai, mato, kad vokiečių sveika ir darbšti tauta diena dienon vis mažiau tiki jų socialistiškiems pažadėjimams ir per tai vis stipręja tautininkų grupės. Demokratų susivažiavime ministeris Kochas ragino savuosius labiau varžyti tautininkų judėjimą ir juos skaldyti, kad nepaimtų valdžios kaizerininkai. Vis dažniau rašoma, kad kaizeris Vilhelmas sugriš Vokietijon.

*

Anglų ministerių pirmininkas, darbo partijos vadas, Makdonaldas, jau Amerikoje. Minių minios triukšmingai jį sutiko ir nulydėjo rotušėn. Ten Amerikos Jungtinių Valstybių vyriausybės atstovai jį pasveikino. Ankščiau jį amerikiečiai sveikino jūroje, kur sutiko du Amerikos karo laivai. Naujorko miestas išrinkęs Makdonaldą savo garbės piliečiu. Iš čia Makdonaldas nuvyko Vašingtonan pas prezidentą Hooverį ir ten ilgokai pasikalbėjo. Paskui sustojo gyventi anglų ambasadoje Vašingtone. Kuo baigsis toji taip triukšminga Makdonaldo kelionė dabar sunku spėti. Reikia pažymėti, kad socialistų ir darbininkų partijų vadai savo žygius moka išpūsti ir pūčia, kiek tik gali. Iš didelio triukšmo paprastai esti maža naudos. Ar tai pasikartos ir su anglų darbininkų vadu Makdonaldu Amerikoje, netolima ateitis parodys.

Anglų derybos su rusais eina gera vaga. Jau bendrą sutartį pasirašė spalių 4 d. Anglijos ministeris Hendersonas ir Rusijos delegatas Dovgalevskis. Užmezgami diplomatiniai santykiai ir bus paskirti atstovai. Kai bus apsimainyta atstovybėmis, anglai ir rusai pasižada vieni prieš kitus neagituoti. Anglijos socialistai bičiuliavosi su Maskvos komunistais nelabai senai ir Anglija susilaukė tada ruošto pasikėsinimo prieš savo karalių. Makdonaldo vyriausybė tada Anglijoje buvo nuvirtusi, bet dabar atsistojusi ant kojų, vėl žengia tuo pat keliu.

*

Pietųslavijoje paskelbta nauja valstybės valdymo tvarka. Visa valstybė padalinta į 9 banatus, kurių priešakyje stovi banai (gubernatoriai). Karalius pasilieka vienas visiems banatams. Serbai, chorvatai ir slavėnai taip suskirstyti, kad galėtų savo kraštuose laisviau gyventi ir savo kultūrą kelti. Del to visoje valstybėje gyventojai nuoširdžiai manifestuoja ir šaukia: „Lai gyvuoja Pietųslavija, lai gyvuoja karalius". Labai džiaugiasi ir Zagrebo gyventojai, kurie ligšiol buvo labai varžomi ir jų atstovai Sofijos parlamente buvo šaudomi.

*

Lenkijoje politiškosios partijos malasi. Vyriausybė norėtų jų reikšmę valstybėje panaikinti ir delto nešaukia Varšuvon seimo. Bet sulig konstitucijos reikia šį mėnesį seimas sukviesti ir jam duoti patvirtinti valstybės biudžetas. Seimas norėtų atkeršyti vyriausybei už jos žygius prieš seimą ir dabar jau partijos ruošiasi pareikšti vyriausybei savo nepasitikėjimą; tik vyriausybės priešininkų tarpe nėra vienybės: endekai (nacionalistai) traukia vienon pusėn, socialistai visai kiton — taip vyriausybė ir laikosi vietoje.

*

Ženevos darbo biūras nutarė sausio 6 d. kviesti anglies konferenciją. Visos valstybės, kuriose yra anglies kasyklos, pasiųsiančios Ženevon po vieną atstovą nuo vyriausybės, nuo darbdavių ir nuo kalno darbininkų. Lenkijos atstovas Sokalis jau pareiškęs darbo biūrui savo sutikimą dalyvauti konferencijoje, jeigu ten bus kalba tik apie darbo laiką kasyklose ir nebus liečiama darbo sąlygos ir užmokesnis darbininkams. Darbo biūre turi įtakos Thomas.

*

Rumunijoje del to krašto žemos kultūros prieš karą, karo metu ir po karo nėra tvarkos. Dar blogiau dedasi dabar, kai po karo Vengrijos priskyrė daug žemių, papratusių gyventi geresnėse sąlygose. Nerimsta nuolat atskirta nuo Rusijos Besarabija. Ten siaučia komunistai, kurie savo krašte smaugia baltarusių, ukrainiečių ir pačių rusų tautiškumą, bet kitose valstybėse be atodairos platina šovinizmą. Spalių men. 5 d. kėsintasi užmušti rumunų vidaus reikalų ministeris Vaivada. Suimta žydas Goldenbergas, kuris keršijęs už darbininkus. Ministeris liko sveikas. Pasikėsinime rumunai mato komunistų darbą.

*

Čekoslovakijoje gero tautų sugyvenimo ir gi nėra Čekai spaudžia slovakus, slovakai neapkenčia čekų ir norėtų atsiskirti, kova verda gana karšta. Bratislavoje pasibaigė visoje Europoje pagarsėjusi slovakų atstovo Tukos byla. Jis buvo kaltinamas už parsidavimą ir veikimą, kad atsiskyrus nuo Čekoslovakijos. Tuką nuteisė 15 metų sunkaus kalėjimo. Kun. Hlinka, slovakų liaudies partijos vadas, karštai gina Tuką ir sako, kad už jo pečių stovi pusė milijono jo rinkikų. Slovakai mato, kad kiekviena kilni idėja turi turėti savo kankinius. Čekai nugalėjo Tuką teisme, bet jis tapo slovakų didvyriu. Tarp čekų ir slovakų santykiai paaštrėjo.

Laiškas iš Italijos.

(Šį laišką yra gavęs Laik. Kom.).

Didžiai Gerbiamas Komitete!

Nors trumpai pranešu Jums apie savo kelionę ir dabartinę būklę Italijoje. Š. m. rugpiūčio mėn. 25 d. išvažiavau iš namų. Nuvažiavęs Varšuvon, turėjau vargo, kol išgavau vizas. Atlikęs Varšuvoj visus reikalus, neturėjau niekur nei mažiausio sunkumo ligi pat vietos. Liūdna tik buvo keliauti vienam be pažįstamų. Be to, blogai, atvažiavus į Italiją nemokančiam italų kalbos, tačiau, ačiū Dievui, paklysti neteko. Rugpiūčio 28 d. atsidūriau Torino mieste Saleziečių Draugijos centre. Čia atradau iš N. Lietuvos pernai atvažiavusių mokinių, su kuriais galėjau pasikalbėti. Po valandėlės jie parodė man visas Saleziečių įkūrėjo — palaimintojo kun. Bosco — liekanas ir šiaip visokias šios įstaigos amatų mašinas, kurių sutaisymas labai mane stebino. Kitą dieną išvažiavau iš Torino į Perosą, nuo Torino maždaug 50 klm. Ten radau irgi lietuvių mokinių ir klerikų, kurie labai įdomavosi Vilniaus lietuviais ir mokytojų seminarijos mokinių būkle. Tiesa, iš karto buvo labai liūdna, bet praslinkus savaitei laiko, atvažiavo ir šiemet iš N. Lietuvos 25 mokiniai. Praslinkus dviem savaitėm laiko, pradėjome po truputį mokintis pagrindinių Italijos kalbų: italų ir lotynų; vėliau turėsime dar ir prancūzų mokintis.

Tvarka šioje įstaigoje nustatyta griežtesnė, negu mūsų bendrabučiuose. Mokiniai visuomet po vyresnių priežiūra, taip dieną, taip naktį neišleidžiami iš akių. Betgi šis griežtumas nieko sunkaus nesudaro gyvenime, tiktai reikia prie to pripratsti, o pripratus — visuomet gerai. Kelionė į Italiją kainavo maždaug 240 auksinų.

Tuo tarpu nutraukiu laišką, nes dar visko nesu gerai ištyręs. Kaip pagyvensiu ilgiau, tai daugiau naujų žinių galėsiu parašyti.

Su didžia pagarba buvęs mokytojų seminarijos mokinys:

M. G.

Adresas: Lietuvių Saleziečių įstaiga
Perosa Argentina
Torino—Italia.

Lietuviai studentai užsienyj.

Daug jaunolių ieško mokslo šviesos savo tėvynės universitetuose, nemaža jų yra ir užsienyj. Tik mažutėj valstybėj, bet labai apsišvietusioj, kaip Belgija, yra apie 60 studentų iš Lietuvos. Jų tarpe vienas mūsų tautietis kilęs nuo Punsko, ilgus metus mokęsis Nepr. Lietuvoj eina mokslus Briuselyj.

Čia lietuviai studentai sugyvena broliškai, turi savo draugiją, rengia paskaitas, susirinkimus, o vieną kartą per metus susirinkę iš visos valstybės apsprendžia savo svarbiausius reikalus, pasilinksmina ir su didžiausia energija, neužmiršdami niekuomet Vilniaus, skirstosi savo nuolatiniam darbui. Paskutiniam savo susirinkime Sąjunga nutariusi atspausdinti vokus su Vilniaus obalsiu keturiomis kalbomis.

Smalėnas.

Draugams po šiaudiniu stogu.

Kiekvienas žino puikiausiai, kad sodietis turi daug priešų: padotkai mygia, žydai apgauna, ponai išnaudoja ir šimtai kitokių vargų spaudžia. Bet didžiausi nedraugai, tai — perkūnas, ledai ir šalnos. Jie sunaikins tavo trobas, laukus, liksi plikas ir pasiskųsti neturėsi kam.

Bet šiandien ir su šituo priešu žmonės mėgina kovoti. Suprato žmogus, kad kada graudžia, tai ne Perkūnas mėto „strielas" ir šaudo velnius, kurie pasislėpę jam uodegą rodo, bet kad tai elektra puola iš debesų žemėn. Debesyse, regi, prisirenka vienokios elektros, žemėje vėl kitokios; tos elektros viena kitą traukia, bet oras neleidžia joms sueiti. Tada debesų elektra draskydamosi ima su oru minotis žemėn veržtis, ieškoti sau kelių geruoju ar bloguoju. Pasidaro tada didelis oro trinimasis, atsiranda karštis, ugnis, trenksmas ir griausmas. Pirmasis suprato mokslininkas Benjaminas Franklinas, kad per geležį elektra pereina daug greičiau, negu per orą arba medį; padarė jis tokią aukštą geležinę lazdą desėtko sieksnių ir ištatė į debesis. Gale jos pririšo tokią magneto adatą, kad ji sučiuptų elektrą iš debesų. Kaip tik pastatė, debesų elektra tuoj ir susirinko ton lazdon ir per ją ramiausiai sau nusileido žemėn; ramiai, be trukšmo, be žaibų. Ot jau ir Perkūno „puštalietas" ėmė nebešaudyt „strielom".

Tai ir buvo pirmasis saugotojas nuo perkūnų — „perkūnsargis", kurį apsišvietę ūkininkai įsitaiso sau aplink trobas, laukuose ir nebijo, kad velnias palys kur po pala arba po stogu, kur sūriai džiūsta.

Kitas priešas—ledai, krūša, krenta tau gabalais, kai žirniai, kai pupos didumo, kartais kaip vištos kiaušinis; išmuš tavo ir taip jau mažus langus, išklos javus ir verk nosį sumygęs žmogau. Kaip jie pasidaro? Yra žinoma, kad vanduo būna šaltesnis už ledą, o ledu vis dar nepavirsta (atšala žemiau 0°). Bet jeigu tik tan vandenin įmesi smėlio grūdelį ar dulkelę, tam momente, užkart, tas vanduo sušąla ledan. Tokie vandens garai yra ir debesiuose, jie pavirsta vandeniu šaltesniu už ledą, bet vis nesuledėja, nes vanduo labai švarus. Bet kaip tik lietaus lašelis užgrius ant dulkės arti žemės, tuoj jinai pavirsta ledo žirneliu. Kur pakliūva draugėn keli lašai, ten krenta ledai kai pupos ir kai geri akmenukai. Jie tai ir yra artojui didžiausia Dievo rykštė. Prancūzijoj ir Šveicarijoj, kur gyventojai daugiausia iš vynuogių gyvena ir kurioms tokie ledai labai kenkia, ten žmonės neleidžia ledams virš debesų darytis. Šaudoma viršun iš armotų, kulkos 1200 metrų aukštumoje plyšta, sujudina debesius ir ledai jau pasidaryti negali.

Tokiu būdu apsaugota nuo ledų daugelis laukų. Seniau prancūzų kraštas turėjo nuostolių del ledų apie 6 milijonus frankų (frankas kai zlotas), dabar jau ir 1 milijono neturi.

Arba paimkim šalnas vėl pavasarį. Tik ką išsprogs medelis, sukraus žiedelius, — vienas džiaugsmas. Sukabins šalna ir prapuolė visa: po žiedų ir po vaisių. Stovi paskui tau soduos obelys, kaip alksniai koki; nors nukirsk iš piktumo, jokios naudos. Agurkų ir tų neturėsi, ir ant ko pykt dar nežinai. Yra, mat, šitaip. Mūsų žemė — kai krosnis, pirma ją pakūrensi, tada ir ji jau šildys. Pavasario saulės prikaitinta žemė naktį ataušta ir vėl atiduoda šilumą, lyg kokią skolą atgal. Jeigu naktį dangus debesiuotas, šiluma nuo žemės lekia viršun, o nuo debesų atsimušus vėl grįžta žemėn ir šildo dygstančias žoles, sprogstančius medelius. Debesys, regi, neleido tiems šilumos spinduliams skrįsti aukščiau. Jeigu gi naktis giedra, ne vieno debesio nebūtų nė už pinigus, tada visa šiluma, kurią mūs žemė išdūsuoja taip ir išsisklaido ten aukštai, daugiau ir nesugrįžta, kol saulelė pasigailės vėl nušalusių vieversėlio kojukių, medžių, lyg varške nuklotų, ir kol atgaivins savo šiluma prigimtį. Kad nebūtų šalnos, kitos šalys vėl šaudo viršun iš armotų, daro dirbtinus debesis, kurie lygiai kokios paklotės išsitesia virš žemės ir neleidžia šilumai pabėgti. Paskui paleisti vėjai tuos debesis išsklaido.

Žmogus nori nugalėti saulę, jos spindulius įkinkyti savo vežiman, pritraukti lietų, kur viskas išdegę. Nori apgyvendinti Sacharos neišmatuotai didelius plotus. Pietų Amerikos tyrumas, kur karštis užmuša visus gyvybės ženklus, kur viešpatauna mirtis. Kalifornijoj jau technikos įtaisymai, kurie gaudo lekiojančius garus padangėse ir iš jų daro vandens lašus, kitaip sakant lietų elektrizuodami debesis.

Pirmasis pamėgino tai prof. W. Haigt, ogi, žiūri gerai išeina. Tiesa, žmogus žino menkutę dalelę visų tų slaptybių, kurios jį apsupa. Nežino, kodel viena diena šaltesnė už kitą, kodel šalna vienus metus puola ankščiau, kitus net apie Visų Šventę, kodel ryte šviečia saulutė, vakare sniegas, lietus, ir milijonai paklausimų „kodel". Bet, kada žmogus pastatė „perkūnsargį" ir privertė galingą perkūną taikyt daužyti tik ton lazdelėn, kurią jam mirtingasis sutvėrimas parodė; kada išmoko skraidyti padangėmis vykriau už erelį, oro karalių, kada sugebėjo jūromis nardytis greičiau už vandens žuvelę, — tada panoro žmogus būti nors menkos žemės valdovu. Kliba žmogus, lyg kirmėlaitė po batu, o viltis jo didelė, puiki jam sako: „Galvok tik, mokėk pažeboti, o visa klausys tavo valdžios!" Gal būt, jei Dievas padės.

A—ha.

Apie Ražančių.

Visą spalių mėnesį katalikų bažnyčiose viešai su iškilmingomis apeigomis kasdien yra kalbama Ražančius. Katalikai labai mėgsta šį maldos būdą. Jis yra lengvas ir ypač praščiokėliams suprantamas. Bet ir mokyti žmonės, jungdami mąstymus apie svarbiausias tikėjimo tiesas, turi progos pagarbinti Viešpatį Dievą ir Šv. Mariją. Ražančiuje yra paslėptas mūsų tikėjimo šaltinis, iš kurio visi gali atsigerti ir sustiprinti savo sielas. Su Ražančiumi katalikai riša didelius savo karo laimėjimus ties Lepanto (1571 m.), Viena (1683). Dar seniau XII amžiuje ne tiek karo lauke, kiek Ražančiaus kalbėjimu buvo atvesti vienybėn su katalikais Prancūzijos atskalūnai ir kreivatikiai albigensai. Tada šv. Dominykas ne kardu, bet Ražančiumi patraukė albigensus sugrįžti bažnyčion.

Nuo to meto visoje Europoje labai praplito Ražančiaus kalbėjimas bažnyčiose, procesijose, maldininkų kompanijose ir pavienių žmonių kiekvienoje vietoje. Ražančiai pradėta ant krūtinių nešioti ir tverti brolijas tai praktikai palaikyti.

Popiežius Leonas XIII savo gadynės pavojams atremti matė jėgą Ražančiuje ir įsakė spalių mėnesį kalbėti bažnyčiose. Ražančių sudaro paprasčiausios kasdienės kataliko maldos suskirstytos paslaptimis. Jų yra 15. Popiežius Pius X net už vienos paslapties sukalbėjimą suteikė didelius atlaidus. Čia žodžiu malda yra jungiama su minties malda mąstymais. Vienuoliai, maldingos brolijos ir šiaip geri katalikai tą maldos praktiką labai brangina ir amžiais išmėgino. Ražančius ne tik karo lauke nugalėjo katalikų priešus, bet dažnai Ražančius apšviečia tikėjimu tuos protus, kurie galvočių knygose nesuranda tiesos kelio. Ražančiuje krikščionių mokslas trumpai, bet daug kartų pakartojama ir jis savaip veikia žmogaus protą ir širdį. Anot popiežiaus Leono XIII, Ražančius yra „tikėjimo simbolis, ženklas ir mūsų krikščioniško tikėjimo parodymas". Kas turi ražančių, tuoj ji pažinsi, kad yra katalikas. „Vaikeli", — patarė motina savo sūnui — „įsidėk Ražančių; jei, Dieve saugok, atsitiktų tau kokia nelaimė, pažins, jog esi katalikas".

Verta atsiminti popiežiaus Leono XIII pasakyti 1892 m. rugsėjo mėn, 8 d. žodžiai: „Nė kiek neperdėtas yra manymas, jog tos vietos, šeimynos ir tautos, kurios senu papratimu gerbia ir kalba Marijos Ražančių, niekuomet nepraras tikėjimo del nežinojimo ir pragaištingų klaidų". Atmintinas ir Luksemburgo XVI amžiaus atsitikimas. Kartą ten atvyko Liuterio pasekėjų pamokslininkas ir bažnyčioje ėmė visus žmones kviesti mesti katalikų tikėjimą, o priimti Liuterio skelbiamąją neva gryną evangeliją. Netikėtai atsistojo vienas žmogelis ir tuoj po to pamokslininko žodžių pasiūlė visiems klausytojams pirma sukalbėti Ražančių, paskui pagalvoti, kas daryti. Visas Luksemburgo kraštas ir šiandie liko katalikiškas, nors aplink siautė visokių atskalų audros. Be darbų mūsų tikėjimas būtų negyvas. Ražančius moko mus gyvo tikėjimo. Jau tuo pačiu, kad padeda su nusižeminusia širdimi melstis ir maldingai mąstyti Dievo žodžius, gaivina mūsų tikėjimą. Ražančius duoda jėgų pildyti tai, ko iš mūsų tikėjimas reikalauja. Kas kalba Ražančių, tas nepasitenkins atlikti tik tai, ką katalikų Bažnyčia verčia išpildyti, bet bus veiklus katalikas. Štai dar nesenas Meksikos gyvenimo atsitikimas. Katalikybės persekiojimo metu buvo keliolika mergaičių susiorganizavusių tikėjimui ginti. Policija jas suėmė ir pasodino į požemio kalėjimą, kur buvo laikomi gatvės jaunuoliai — valkatos, vyrai ir moterys. Mergaites ištvirkėliai sutiko blevyzgojimais ir šlykštumais. Ką gi jos daro? Glaudžiasi į kampą, atsiklaupia ir kalba Ražančių, nepaisydamos, kas aplink dedasi. Ištvirkėliai tuo pavyzdžiu susigriaudino, prisidėjo prie jų ir meldėsi, kad persekiojimai greičiau baigtųsi. Kitą dieną, atėjus policijos perdėtiniui pasižiūrėti, kaip mergaitės praleido naktį, štai vienas jaunikaitis atsistojo ir drąsiai pareiškė: „Valdžia klysta, manydama, kad mes būsime jos įrankiai toms mergaitėms kankinti". Perdėtinis rėžė jam lazda per veidą, kad net sužeidė. Visi juto tą pažeminimą del Kristaus. Palaiminti, kurie nuolat kalba Ražančių.

Katalikas.

— „Gazeta Warsz." rašo, kad dabartiniame lenkų ministerių kabinete apie trečdalis ministerių ne katalikai. Pats marš. Pilsudskis 1900 m. priėmęs protestantizmą.

— Lenkų maldininkus priėmė šv. Tėvas. Prabildamas į juos gražiai ir šiltai, šv. Tėvas paragino, kad stropiau sergėtųsi masonų, kurie jo žiniomis labai plinta Lenkijoje.

— Mirusį ministerį Strezemaną palaidojo labai iškilmingai spalių 6 d.; dalyvavo Vokietijos prezidentas Hindenburgas, Tautų Lygos vyriausias sekretorius Drumondas; vainikų sudėta apie 400.

Lietuvių Šv. Kazimiero Dr-jos skyriaus valdyba Pivorų kaimo Tverečiaus vals. Viduryje skyriaus pirmininkas Balys Umbražūnas.

Sveikatos kampelis.

Reumatizmas.

Reumatizmas yra tai liga, pasireiškianti aštriais sąnarių ar raumenų skaudėjimais. Ji yra žinoma nuo senai, toli prieš Kristaus gimimą, patį gi jai pavadinimą yra davę senovės graikų gydytojai (graik. *reo* — teku, mat tais laikais reumatizmą aiškino *tekėjimu* iš smagenų į visas kūno dalis kaž kokios aštrios materijos). Kadangi ši liga atsiranda daugiausia nuo persišaldymo ir drėgnumo, tai greičiausiai, kad ji paeina iš tų laikų, kada nepratusį prie to žmogų pradėjo veikti šaltas ir drėgnas klimatas. Mūsų laikais reumatizmas sutinkamas visuose pasaulio kraštuose, bet daugiausia juo serga šalto ir drėgno klimato šalyse.

Reumatizmas — dar neganėtinai ištirta liga. Serga ja ne tik žmonės, bet ir gyvuliai. Ji naikinančiai paliečia gleivines plėveles, o ypač plėveles, dengiančias sąnarių paviršius. Būna atsitikimų, kad vienu laiku toj pačioj šeimynoj reumatizmu suserga keletas žmonių; arba vėl pasitaiko, kad kuriame valsčiuj tuo pačiu laiku atsiranda nemaža tokių reumatingų žmonių. Iš čia galima būtų padaryti išvada, kad reumatizmas yra limpama liga. Gal taine ir yra kiek tiesos, bet iš tikrųjų nėra išrodyta, kad nuo ligonio būtų kas reumatizmu užsikrėtęs. Taigi *reumatizmą tenka priskaityti prie neužkrečiamų ligų*.

Mūsų žmonės keletą kartais labai skirtingų ligų reumatizmu vadina. Pv. sausgėlos, įvairūs sąnarių, raumenų ir kaulų skaudėjimai, ypač jeigu tie skaudėjimai jautrūs oro atmainoms—visa tai žmonės prie reumatizmo apsireiškimų priskaito.

Iš tiarųjų gi reumatizmas skirstomas į keletą atskirų ligų. Tat gal pravartu bus apie kiekvieną jų nors trumpai skyrium čia pakalbėti.

Staigusis arba aštrusis sąnarių reumatizmas.

Aštrus sąnarių reumatizmas dažnai prasideda po nušalimo ar po gerklės skaudėjimo. *Apsireiškia ūmu laiku.* Sveikam žmogui vienas ar keli sąnariai patinsta ir labai skauda, ypač jei reikia pajudėti. Reumatiški skaudėjimai nuo kitų skaudėjimų skiriasi tuo, kad jie retai kada paliečia vieną sąnarį, bet dažniausiai *sąnarių tynimai mėtosi iš vieno sąnario į kitą.* Liga prasideda paprastai didesniuose sąnariuose, pv. kelyje, alkūnėje, petyje, paskui aplanko ji ir mažesnius sąnarius. Ir taip per kelias dienas liga įsikrausto į keletą sąnarių. Pakyla visame kūne karštis ir ligonis turi eiti patalan. Prakaitas šioje ligoje— tai dažnai paprastas reiškinys.

Lengvesniais atvejais sąnarį skauda tik pajudinus jį, sunkesniais— skauda ir ramiai gulint.

Aštrus skausmas sąnaryje laikosi

MERGELĖ.

Tamsiais miškeliais, klaikiais takeliais, srauniais upeliais, akmenuotais vieškelėliais eina jauna, graži mergelė, baltas rankeles laužo, gelsvas kaseles drasko, griaudžias ašarėles lieja...

— Geriau aš akmenėliu — kelely gulėčiau, geriau aš žuvele — po mareles plaukinėčiau, geriau aš žalia rūtele — žiemą vasarėlę daržely žaliuočiau, negu dabar jauna mergelė visą amželį turiu vargti...

Ir tamsiame miškely sutiko ji žilą senelį, lazdele besiremiantį, senas kojeles vos bepavelkantį.

— Ko verki, jauna, graži mergele, baltas rankeles kam laužai, gelsvas kaseles kam draskai, griaudžias ašarėles kam lieji? Ar pasiklydai tamsiame miškely, nemoki grįžti į savo namelius pas močiūtę sengalvėlę? O gal tau mirė motinėlė, tave jauną našlaitėle paliko?

O gal tavo brolis už tėviškėlę jauną galvelę padėjo? O gal tavo šelmis bernelis kitą mergelę pamylėjo?...

— Nei aš pasiklydau tamsiame miškely, nei man reikia grįžti į savo namelius pas močiūtę sengalvėlę, nei man mirė motinėlė, mane jauną našlaitėle palikdama, nei mano brolelis už tėviškėlę jauną galvelę padėjo, nei mano šelmis bernelis kitą mergelę pamylėjo! Man tik vargo vargdienėlei skauda, sopa širdelė, nes aš, jauna mergelė, myliu kito krašto bernelį...

— Neverk, mergele, neverk, jaunutėle! ne jis vienas bernelis visame svietely. Užmirši vieną, pamylėsi kitą, dar dailesnį bernelį. Jis tave prašnekins dar meilesniais žodeliais. Nusišluostyk ašarėles, pralinksmink veidelį, gaila tavo jaunųjų dienelių, gaila tavo gražumėlio.

— Vai vienas jis vienas visame svietely, vai niekad neužmirš jo mano jauna širdelė, vai niekad kito nebmylėsiu aš, jauna mergelė! Kaip už saulelę šviesesnio, už svietelį platesnio, už marelę gilesnio, taip už mano bernelį nėra kito dailesnio! Kaip nėr už sniegą baltesnio, už ugnelę karštesnio, už rūtelę žalesnio, taip nėr už mano bernelio meilingesnių žodelių! Nei aš šluostysiu ašarėles, nei aš pralinksminsiu veidelį, nėra man, jaunai, paguodėlės visame svietely...

— Gaila man tavęs vargdienėlės, gaila tavo jaunų dienelių, gaila tavo gražumėlio. Aš tau duosiu žolelių, skintų švento Jono naktelę. Kai tu gulsi lovelėn, pasidėk jas po galvele, ir kai mėnulis įeis pro langelį ir apšvies tavo gelsvąsias kaseles, užmirši tu savo bernelį, nustos sopėti tavo jauna širdelė.

— Kaip nieks negali suskaityti ant dangaus žvaigždelių, ant medelio lapelių, ant galvelės plaukelių, taip nieks negali nuraminti mano širdelės sopulių! Mano meilės gilumas, kaip akmenėlio kietumas, kaip dangulio aukštumas, kaip atžorėlio gražumas, kaip Dievulėlio gerumas! Pirma saulelė nustos tekėti, rūtelė nustos žaliuoti, lietutis kraujais ims lašėti, negu aš, jauna mergelė, savo jauną bernelį nustosiu mylėti! Nereikia man tavo žolelių, skintų šv. Jono naktelę, nebnuramins jos mano jaunos širdelės... Man reikia tik šalto kapelio ir medinio kryželio...

Ir vėl eina mergelė, baltas rankeles vėl laužo, gelsvas kaseles vėl drasko, griaudžias ašarėles vėl lieja...

— Geriau aš būčiau žolele — pievelėj žaliuočiau, geriau aš būčiau medelio — lapeliais šlamėčiau, geriau aš būčiau upeliu — į mareles tekėčiau, negu dabar jauna mergelė visą amželį turiu vargti...

Ir klaikiame takely sutiko ji seną motinėlę, gailiai beverkiančią, jos, jaunos dukrelės beieškančią.

Kur tu, mano jauna dukrele, kur tu buvai, mano vargdienėle, ko tu verki, mano mažylėle? Ar tau jau neramu pas močiūtę sengalvėlę, ar tu liūdi savo mylimo bernelio? O gal kam davei savo rūtų vainikėlį?...

— Vai kam mane, močiūte, pagimdei, vai kam mane užauginai! Geriau būtumei mane mažą lopšely numarinus, upely paskandinus, negu dabar aš, jauna mergelė, visą amželį turiu vargti!...

Nei dabar man pas tave būti, nei man tavo senatvėlę guosti... Nei man jau neramu pas tave, močiūte sengalvėle, nei aš daviau kam savo rūtelių vainikėlį... Man tik vargo vargdienėlei skauda, sopa širdelė, nes aš, jauna mergelė, myliu kito krašto bernelį...

— Neverk, dukrele, neverk, jaunulėle! daug yra bernelių margame svietely. Jau tau nusibodo pas motinėlę, laikas tau būti jau pas bernelį. Užmiršk kito krašto bernelį, išsirink bernelį savo tėviškėlėj. Duosiu tau dalelę, duosiu pasogėlį, duosiu didelį kraitelį, tik neverk, mažylėle, gaila tavo gražumėlio!

Vai daug yra bernelių margame svietely, bet nėra kito, kaip mano dobilėlis! Nenusibodo man būti pas motinėlę, nenoriu aš eiti pas jokį bernelį, neužmiršiu aš niekad savo mylimo bernelio, kad jis ir kito kraštelio, nesirinksiu bernelio savo tėviškėlėj. Man nereikia dalelės, nei pasogėlio, nei didelio kraitelio... Man reikia tik šalto kapelio ir medinio kryželio...

Ir vėl eina mergelė, baltas rankeles vėl laužo, gelsvas kaseles vėl drasko, griaudžias ašarėles vėl lieja.

Greičiau aš būčiau žvaigždele — ant dangaus spindėčiau, geriau aš būčiau bitele — po gėleles skrajočiau, geriau aš būčiau vėjeliu — iš vakarų pūsčiau, negu dabar jauna mergelė visą amželį turiu vargti...

Ir prie srauniojo upelio sutiko ji jauną bernelį, tyram vandenėly bebraidantį, bėrus žirgelius begirdantį.

— Ko verki, jauna mergele, graži

keletą dienų, paskui jis atslūgsta, pradeda gyti, bet liga pereina vis į kitus sąnarius. Į begijančius rodos jau sąnarius skausmas vėl gali atsilankyti.

Taip besimėtydama po sąnarius liga po 2—3 savaičių pradeda baigtis, ligonis sveiksta, vaikšto. Bet po kelių štai savaičių ir vėl tas pats pasikartoja ir vėl ligonis bekarščiuodamas išguli lovoje vieną kitą savaitę. Ir taip toki reumatiški pasikartojimai gali būti keletą kartų. Po metų, kitų ligonis dažnai ligą ir pamiršta, bet užtai jinai jo nepamiršta ir prie progos pasistengia vėl jį aplankyti. Vargas tam, prie kurio ji prikibo.

Sunkesniais atvejais liga tęsiasi 3—6 savaites, toliau ji arba pavirsta chroniška (įsisenėjusia) forma, arba pereina suvis. Lengvas reumatizmas esti 2—3 savaites; iš jo gali išsivystyti ir sunkesnioji forma. Kartais jis palieka kaipo pasėka sunkaus reumatizmo, pereinančio į chronišką ligą.

Mirties atsitikimai staigiajame reumatizme labai reti, negu bent liga prie smagenų prisikrausto. Bet užtai dažnai liga nepasitenkina vien sąnariais, bet ir širdies vožtuvus apima. Tokiu būdu ligomis gali gauti visam gyvenimui širdies ydą. Žinoma, su silpna pagedusia širdimi gyvenimas ne mielas, o prie to dar patrumpintas.

Susirgus šia liga reikia gulėti šiltame *sausame kambaryje*, žiūrėti, kad nebūtų oro pertraukimų. Maistas irgi didelės reikšmės turi: turi būti lengvas, geriausia, skystimai. Ramiai laikyti skaudamas kūno dalis. Kadangi tai yra didelė liga, tai reikia tuojau kreiptis prie gydytojo.

Jau kelios dešimtys metų, kaip surasta labai geras nuo reumatizmo vaistas. Yra tai *salicilio* rūgštis ir jos druskos. Štai lotyniški pavadinimai kai kurių salicilio druskų: *salipyrinum, natrium, salicylicum, aspyrinum, antipyrinum, antifebrinum, salolum* ir kt. Be gydytojo nė vieno šio vaisto imti nepatariama. Tai jau jo dalykas, kuris vaistas turi būti taikomas, kaip, kiek, kada ir t. t. Vieni jų priimami vidun, kitais tepama skaudamos vietos. Be gydytojo nurodymų salicilio vaistai vietoj palengvinti gali tik daugiau bloga padaryti. Be to ligos nereikia vilkinti ir tuojau kreiptis prie gydytojo, nes vaistai geriausiai gelbsti tik ligos pradžioj. Vilkinant gali prisimesti širdies liga arba ir šiaip įsisenėti, pavirsti chroniška. Taip pat gydytojas geriau už kitus atskirs reumatizmą nuo kitų ligų. Yra, pv. ir kitų ligų, kuriose sąnariai gali tinti (škarlatina, tymai, gripas, šiltinė ir kt.), o vienok tai nėra reumatizmas.

Išlepinti asmens greičiau už kitus suserga reumatizmu. Tat, ne tik apsisaugojimui nuo reumatizmo, bet ir bendrai sveikatos dėlei, geriausia jau nuo pat mažens *nelepinti kūno*. Svarbiausia nebijoti vandens, oro, saulės, nesirėdyti per daug šiltai. *Kūnas reikia grūdinti*, kad paskui nekenktų jam įvairios oro atmainos. Vasarą maudytis prie kiekvienos progos, žiemą užsiimti įvairiais žiemos sportais. Patrinti dažnai kūną šiurkščiomis šlapiomis paklodėmis, apsipilant kasdien vandeniu ir t. t. Kas kartą yra persirgęs reumatizmu, tas, žinoma, sulyg gydytojo nurodymų, turės pamažu, atsargiai užgrūdinti savo kūną, kad nebūtų toks jautrus įvairioms oro atmainoms.

P. K—vičius.

PRANCIŠKUS MAŽURANIČAS.

Lapai.

(Vertimas iš chorvatiško)

II.

Karvelis pergalėjo.

Su draugu medžiojova. Šoviau į karvelį. Bet buvo tik pašautas... štai plevesuoja sparneliais.

Mano Žulikis sugriebė jį savo baisiais dantimis. Nusmaugs! pamaniau.

Tačiau vargšas karvelis buvo dar gyvas, kada šuva prie mano kojų atnešęs padėjo.

Kad nesikankintų, nusukau jam sprandą (galvą) ir įkišau maišelin.

Valandai praslinkus, nuėjova pietų į valgyklą.

Pasižiūriu į maišą ir ką gi matau? Karvelis dar gyvas.

Mano draugas, senas medžiotojas, plunksną jam ištraukia ir, medžiotojų papročiu, perveria jį... Vargšas karvelis trigubai turėjo mirti.

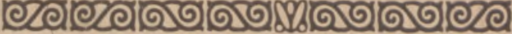
Pagrįžęs namo atidaviau jį virtuvėn.

Po valandai įeina tarnaitė ir klausia: „Karvelis dar gyvas, ką su juo daryti?"

Pašautą, smaugtą, pervertą dabar jį dar gyvą peš!

Nebeišturėjau, pagailo man vargšo ir jam gyvybę dovanojau.

Vargšas! Buvo pašautas, sprandą jam nusuko, pervėrė, gyvą pešė, o jis vis gyvuoja: pergalėjo.

Ko tyli, mergele?

(skiriu savo draugei).

Ko tyli, mergele,
Ko tu nedainuoji?
Kam balso nerodai,
O tik vis dejuoji?

Gal savo bernelio,
Gal to mylimojo,
Kurs karėje žuvo,
Namo neatjojo?

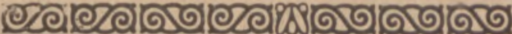
Uždainuok dainelę
Tu, mano mergele!
Vis tiek nesulauksi
Tu savo bernelio...

Tas tavo bernelis
Šaltoj žemėj guli,
Jis tenai mergelę
Jau kitą sau turi...

Jo ta merguželė —
Juodoji žemelė,
Kuri jam apklojo
Jo skaistų veidelį...

J. Kuzminas.

Bernotai, 1929—VIII—29.

Įvairenybės.

Kokių esama papročių.

Kiekvienas kraštas turi savo papročius. Chorvatijoj pav. visas vestuves keldavo vieną dieną metuose, būtent, sekmadienį prieš šv. Mykolo dieną. Panašiai Japonijoj daroma; yra ten paprotys, kad visi berniukai ir mergaitės vieną dieną mini savo gimimo dieną; berniukai penktą dieną penkto mėnesio, o mergaitės trečią dieną trečio mėnesio. Vestuvių apeigos dažnai būna labai sunkios ir vargingos. Taip Maroke sužieduotinė prieš jungtuves turi septynius kartus išsimaudyti. Kinietė prieš šliūbą yra taip puošiama visokiais brangiais drabužiais, kad atsitikdavo, jog sužieduotinė krisdavo negyva po tokiomis sunkenybėmis.

Mirus Prancūzų karaliams, jų našlės turėjo per šešias savaites gulėti lovoj ir nematyti saulės šviesos. Vokiečių gi ciesoriaus žmona po vyro mirties turėjo baltai apsivedžiusi vaikščioti iki mirties. Kokie keisti papročiai buvo visados, rodo ir šie pavyzdžiai. Rusijoj, kaip žinome, bemaž, kiekviename kambary kabojo caro atvaizdas (portretas) ir reikėjo kiekvienam įeinant į tą kambarį nusiimti kepurę. Japonijoj gi prieš šingai — Mikado (karaliaus) asmuo buvo per daug šventas, kad kabotų visur. Rusijoj labai daug buvo caro švenčių—daugiausiai jų buvo prie Katrinos II, kuri liepė švęsti visas dienas, kurios lietė šiokiu, ar tokiu būdu jos gyvenimą: vardadienį, vainikavimą ir t. t. ir net raupų skiepijimo dieną.

Nevisur gydytojai yra taip kultūringi ir mokyti, kaip pas mus. Kinijoj medicina dar apsupta visokiais prietarais ir burtais; nenuostabu tat, kad ant paminklo mirusiojo kiniečio dažnai rašoma jojo gydytojo pavardė, nes šis jį laimingai numarino. Kada 1894 m. susirgo Japonijos ciesorienė pakviesti buvo 423 gydytojai — japonai, kurie po ilgo pasitarimo pareiškė, kad tos ligos priežastimi esąs geležinkelių įvedimas...

Nuostabus įsitikinimas.

Šia antrašte Belgijos laikraštis „Le Soir" paskutinėmis dienomis rašo: „Piladelfijos laikraštis „Snuday School Times" praneša nuostabią naujieną ir jei pasitvirtins, būtų tikras naujų laikų pažymys. Vienas žydas juristas Šveideris iš Deuvero (Kolorado valst.) nesenai pasiūlęs vienam iš savo tautiečių įsteigti žydų draugiją tikslu realizuoti Izraelio tautos tikybinę misiją, o ypač imtis iniciatyvos revizuoti teismą, kuriuo Kristus buvo pasmerktas miriop. Jis galvoja, kad gėda, kurią žydai kenčia per tūkstantį devynius šimtus metų yra pasėka to, kad Kristus buvo pasmerktas. P. Šveideris norėtų, kad būtų sušauktas Jeruzalėj žydų teismas, kuris bešališkai išnagrinėtų procesą, kuriuo Kristus buvo apskųstas ir nuspręstų, ar bočiai, kurie Jį pasmerkė, prasilenkė su teise. Jei tardymo daviniai įrodytų pasmerktojo nekaltumą, tenesibijo didysis teismas pripažinti savo klaidą ir maldauti Aukščiausiįjį dovanojimo. Teismo sprendimas tebūnie tikras ir teisėtas nekreipiant dėmesio į jo pasėkas.

Šios iniciatyvos autorius norėtų, kad minėtą teismą sudarytų 23 rabinai pasižymėję savo dievotumu, 24 mokslininkai ir 24 asmenys pasižymėję savo pastovumu ir prityrimu. Kiekvienas šio teismo narys turėtų būti prisiekdintas ir turėtų duoti garantiją, kad esąs laisvas nuo įvairių prietarų ir esąs pasiryžęs sutikti su tiesa, nežiūrint kokia ji būtų".

Iš tikrųjų įdomu, kaip į tai reaguos tie, kuriuos ši žinutė liečia.

Smalėnas.

— Kiniečiai su rusais bolševikais vis smarkiai mušasi. Ties Mandžūrija (tokia yra ir gelžkelio stotis) smarkus mūšis tęsėsi 12 val.; kiniečiai rusus nugalėjo ir išmetė iš savo krašto.

kaip pavasario gėlelė, baltas rankeles kam laužai, gelsvas kaseles kam draskai, griaudžias ašarėles kam lieji? Ar tau sena motinėlė neduoda šilko skarelių, ar tau jaunas brolelis neperka gintarėlių, ar jau nepasdaboja tau sena tėvelių pirkelė, o gal tau tėvulėlis liepia dirbti sunkius darbelius, tepti baltas rankeles?

— Vai duoda man ir šilko skarelių ir gintarėlių, vai nieks manęs nevaro prie sunkiųjų darbelių, vai miela man ir brangi tėvelių pirkelė! Mam tik vargdienėlei skauda, sopa širdelė, nes aš, jauna mergelė, myliu kito krašto bernelį...

— Mergele mano, brangiausia mano! Tekėk už manęs jauno, nusiramins tavo širdelė, užmirši kito krašto bernelį! Graži mano pirkelė, didelė dalelė. Nereiks tau kelti anksti rytelį, nereiks tau dirbti sunkiųjų darbelių! Tik mano būk, tik mane pamilk...

— Vai niekad netekėsiu, baltas dobilėli, vai niekad neužmiršiu kito krašto bernelio, vai niekad nebūsiu tavo, nes tik vieną širdelę davė man Dievulis...

— Mergele mano, gražiausia mano! Liūdna man bus be tavęs gyventi! Man tu buvai paskirta, man tu buvai pažadėta, tad būk mano, mergele jaunoji!

— Buvau tau paskirta, buvau tau pažadėta, nes dar kito krašto bernelis nebuvo bučiavęs mano baltųjų rankelių, nes jis man dar nebuvo kalbėjęs meilių žodelių... Vai, sopa mano jauna širdelė, vai kam aš myliu bernelį ne savo kraštelio...

— Tad ko gi tu liūdi, mergele, kad jis ir kito kraštelio, nepamirš tavęs jaunulėlės, nes nėra už tave dailesnės visame svietely! Tavo akelių mėlinumas, tavo kaselių geltonumas, tavo rankelių baltumas, tavo veidelio dailumas, tavo balselio skambumas jį viliote viliojai! Atjos jis pas tave, mergele, su piršleliais, su brangiom dovanėlėm, išvež jis tave jauną į savo tėviškėlę...

— Vai man nereikia jokio bernelio, vai man nereikia jokių piršlelių, vai man nereikia jokių dovanėlių! Man tik vargo vargdienėlei skauda, sopa širdelė, nes aš jauna mergelė, myliu kito krašto bernelį... Man reikia tik šalto kapelio ir medinio kryželio...

Ir vėl eina mergelė, baltas rankeles vėl laužo, gelsvas kaseles vėl drasko, griaudžias ašarėles vėl lieja.

— Geriau aš būčiau debesėliu — po dangulį sau plaukčiau, geriau aš būčiau voverėle — riešutėlius sau graužčiau, geriau aš būčiau raibąja gegute — miškely kukuočiau, negu dabar jauna mergelė visą amželį turiu vargti...

Ir akmenuotame vieškely sutiko ji būrelį jaunų mergelių, rūtelių vainikėlius benešančių, linksmas daineles bedainuojančių.

— Ko gi tu liūdi, jauna mergele, baltas rankeles kam laužai, gelsvas kaseles kam draskai, griaudžias ašarėles kam lieji? Juk atėjo tavo laimužės dienelė! Matėme tavo kiemely bernelį su piršleliais, su aukso žiedeliais, šilko kasnykėliais, plonoms juplėmis, brangioms dovanėlėmis! Jis atjojo tavo rankelės prašyti, tave jauną mergelę savo tėviškėlėn vežti!

— Vai jūs, sesytės jaunos, nežinote mano didžio vargelio! Man nereikia bernelio, nei jo piršlelių, nei jo aukso žiedelių, nei jo šilko kasnykėlių, nei plonųjų jupelių, nei brangiųjų dovanėlių, nes mano mylimasis bernelis yra kito kraštelio... Aš negaliu jo būti, nes jo kalbelė svetima, jo tėviškėlė tolima! Aš negaliu važiuoti iš savo tėviškėlės, aš negaliu tekėti už svetimo bernelio... Jūs, jaunos mergelės, niekad neklausykit svetimo krašto bernelių meilių žodelių, jus niekad nemylėkite svetimųjų bernelių... Nelaiminga aš mergelė turiu vargti visą amželį, nes man vargo vargdienėlei skauda, sopa širdelė, nes aš, jauna mergelė, myliu kito krašto bernelį... Nėr jau man paguodėlės visame svietely, neberas jau ramybės mano jauna širdelė, nebeateis jau man niekad laimužės dienelė... Man reikia tik šalto kapelio ir medinio kryželio...

Ir vėl eina mergelė, baltas rankeles vėl laužo, gelsvas kaseles vėl drasko, griaudžias ašarėles vėl lieja...

Nei jai saulelė siunčia šiltus spindulėlius, nei jai medeliai šlama žaliaisiais lapeliais, nei jai čiulba paukštėliai tankiame miškely, nei jai augalėliai krauna dailiuosius žiedelius, nei jai gėlelės neša malonius kvapelius, nei jai čiūrena sraunieji upeliai, nes ji jauna mergelė, myli kito krašto bernelį...

Nieks jau nebenuramins jos didžio skausmelio, nieks jau nebepagydys jos širdelės žaizdelių, niekad jai nebeateis jai linksma dienelė... Vai nelaiminga ta mergelė, kuri myli kito krašto bernelį, nes nėra jai paguodėlės visame svietely...

Ji trokšta tik šalto kapelio ir medinio kryželio, bet ar bus jai lengva tėviškės žemelė jei jos jauna širdelė svetimame kraštely?... Ar galės ji ilsėtis savajam kraštely, ar galės ją priglausti gimtoji žemelė?... Gal prakeiks... prakeiks baisiai... ir amžiams už meilę svetimo bernelio?... Gal mes jos jauną kūną srauniems upeliams, o jie, pagavę jį šaltan glėbin, nuneš toli ir išmes svetiman kraštelin, kur josios jaunoji širdelė?... Mergelė to nežino, ji bijo gimtosios žemelės prakeikimo, ji laužo baltas rankeles, ji drasko gelsvas kaseles, ji lieja griaudžias ašarėles, keikia savo jaunas dieneles...

— Vai kam, vai kam aš turiu jaunąą širdelę, vai kam, vai kam aš myliu kito krašto bernelį.

Eris.

ŪKIO SKYRIUS.

Galvijų užlaikymas.

1. Karvių tvartai.

Norint turėti gerus galvijus, tai reikia juos netik atatinkamai šerti, bet ir gerai užlaikyti. Blogai užlaikomi gyvuliai nekuomet negali būti geri.

Vasaros metu galvijai daugiausia būna lauke, todel ir apie jų laikymą vasarą kalbėti netenka. Bet rudenį ir žiemą galvijai visą laiką stovi tvartuose, todel jei tvartai blogi, tai galvijai nemaža gali nukentėti, ypač sveikatos atžvilgiu. Reikia pastebėti, kad pas mus ligi šioliai visur tvartai toli gražu neatsako nė švaros, nė sveikatos reikalavimams. Tokiuose tvartuose gali šiaip taip laikyties tiktai puslaukiniai vietos galvijai, kurie pasižymi nepaprastu atsparumu ir ištverme. Bet geresnieji galvijai mūsų tvartuose ilgai neišgyventų. Todel, kas nori turėti geresnius galvijus, tai pirmiausia turi pasirūpinti apie geresnius tvartus.

Daug sodžių pas mus kas metai skirstosi į viensėdžius, taigi daugeliui ūkininkų tenka persinešti triobos. Taigi, reikėtų pasinaudoti šia proga ir pastatyti iškarto geras triobas ne tik sau, bet ir galvijams ir kitiems gyvuliams. Kas iš karto pastatys blogas triobas, tas paskui jau pertaisyti jų nenorės.

Aš čia paduosiu keletą bendrų nurodymų, į ką turi būti kreipiama domės statant galvijams tvartus.

Pirmiausia, karvių tvartai turi būti sausi, šviesūs, šilti ir taip pastatyti, kad į juos nuolat galėtų įeiti šviežio oro. Tvartams vieta turi būti bent kiek aukštesnė, kad gyvulių srutas iš tvartų galima būtų išvesti į tam tyčia padarytus šulinius vamzdžiais arba stačiai grabutėmis. Žemoje vietoje statyti tvartus negera ir todel, kad į juos tada iš aukštesniųjų vietų prieina vandens.

Be to, nereikia tvartų statyti ir tokioje vietoje, kur podirvio vanduo negiliai. Tokie tvartai būna paprastai drėgni, šalti ir nesveiki. Jeigu galima, tai tvartams reikia pataikinti tokia vieta, kad jie būtų apsaugoti nuo šiaurės vėjų miškų arba bent medžiais.

Sienos. Tvartų sienas geriausia daryti iš tokios medžiagos, kuri blogai veda šilimą, tai tada tvartai būna šilčiausi. Be to, tvartų sienos turi laisvai perleisti per save šviežią orą, nes tik tokie tvartai geriausia vėdinasi. Bendrai, geriausia medžiaga tvartų sienoms, — tai gerai išdegintos plytos ir medis.

Norint šios medžiagos ir pilnai atsako viršuj išvardytiems reikalavimams, bet tik tada, kuomet statant prisilaikoma tam tikrų normų. Taip, jeigu statoma mūriniai tvartai, tai sienos per didesnius šalčius greit peršala. Tada šiltas tvarto oras, nugulęs ant jų pavidale vandens garų, sušala ir neįleidžia į tvartus šviežio oro.

Medines sienas taip pat nepatariama daryti plonas, nes ir tokios greit peršala.

Lubos. Lubos — kaip ir sienos — taip pat turi blogai vesti šilimą. Geriausiomis lubomis skaitoma plytines.

Paskutiniais laikais pradėjo daryti geležies betono lubas. Norint šios lubos pilnai atsako higienos reikalavimams, bet yra labai brangios ir todel nepasiturinčiam ūkininkui neprieinamos.

Medinės lubos taip pat yra geros, bet tik tuomet, kai jos yra dvilypės ir tarpas užpildytas sausu durpžemiu, o plyšiai užlipinti moliu. Plonos medinės lubos žiemos metu greit atšaldo tvartus, ant jų daug nugula vandens garų, kuris paskui lašais varva ant galvijų. Tie lašai, vieną, erzina galvijus, o antra — sudrėkina jų plaukus ir per tai sunku gyvulio odą būna užlaikyti atatinkamoje švaroje. Jei tvartų lubos plyšiuotos, tai ant jų negera krauti šieno, nes tada per plyšius nuolat ant gyvulių byra dulkės ir užteršia gyvulių odą ir akis. Be to, tvarto dujos pasikelia aukštyn, susigeria į šieną ir suteikia jam blogą kvapsnį ir skonį.

Stogas. Šiaudiniai stogai skaitoma geriausiais. Viena, tokie stogai blogai veda šilima, taigi, neatšaldo taip tvartų žiemos metu, o vasaros metu būna vėsesni, nes nebeįleidžia į tvartus šilimos. Be to, per tokius stogus lengvai iš tvartų išeina visokia smarvė. Didžiausia tokių stogų yda—tai pavojingumas ugnelės atžvilgiu ir žymiai didesnis draudimo mokestis.

Mažiau tinkami yra blėkiniai stogai ir dokaukiniai. Pirmieji tvartus blogai apsaugoja nuo žiemos šalčių ir vasaros karščių, o antrieji—gana sunkūs.

Langai. Sveiki tvartai bus tik tada, kuomet į juos pakankamai įeis saulės šviesos. Kad tvartai būtų šviesūs, tai į juos reikia įtaisyti pakankamo didumo langai. Visai maži langeliai, kokius pas mus dažnai išpiausto tvartų sienose, sveikatos atžvilgiu neturi jokios reikšmės.

Langus reikia daryti viršutinėje sienos dalyje, po lubomis, kad šviesa į tvartą kristų iš viršaus žemyn, o nekristų gyvuliui stačiai į akis. Jei langai būna įtaisyti žemai, tai šviesa krinta gyvuliams stačiai į akis, erzina juos ir blogos daro įtakos į akis.

Langus geriausia daryti atsidaromus, kad reikalui esant tvartus galima būtų vėdinti. Tai ypač svarbu tuomet, jei tvartuose nėra atatinkamos ventiliacijos. Jei tvartus žiemos metu tenka vėdinti atidarant langus, tai atidarinėti reikia tik iš vienos pusės, kad nepadarius tvarte traukimo. Traukimo labai bijo melžiamos karvės, kurios nuo jo dažnai gauna tešmens uždegimą.

Kai del langų skaičiaus, tai tas pareina nuo to, kokio didumo tvartas. Bendrai galima pasakyti, kad juo daugiau bus oro ir šviesos, tuo gyvuliam geriau.

Durys. Duris tvartuose geriausia daryti iš rytų arba žiemos rytų pusės. Kad išvengus traukimų, geriau padaryti daugiau durų, bet iš vienos pusės. Durų aukštumas turi būti ligi 3 aršinų, platumas ne mažiau $2^{1}/_{2}$ aršinų. Atidaromos durys turi būti iš lauko pusės. Durų kraštai turi būti apskriti, kad grūzdamiesi per duris gyvuliai nesusižeistų.

Grindys. Grindys turi blogai vesti šilimą, turi būti nepersigeriamos ir lygios, bet ne slidžios. Šaltos grindys dažnai būna priežastimi uždegimo tešmens pas melžiamas karves, o veršiai gauna dažnai vidurių paleidimą.

Jei grindys persigeriamos, tai į jas susigeria gyvulių srutos ir pūdamos paskui užteršia tvarto orą.

Slidžios grindys yra gyvuliams pavojingos: gyvuliai dažnai parpuola ir susižeidžia, o veršingos karvės išsimeta. Kai del grindims medžiagos, tai geriausiomis grindimis skaitoma asfaltines.

Cementinės grindys būtų geros, bet labai slidžios ir jas dažnai reikia pabarstyti smėliu. Arklių tvartams cementinės grindys netinka, nes greit išdaužo patkavomis ir daros nelygios.

Plytinės grindys yra geros ir blogai praleidžia skystimus, kuomet jos sudėtos šonais arba po dvi.

Akmeninės grindys taip pat neblogos, bet jos geriau veda šilimą, todel šaltesnės ir gana slidžios.

Medinės grindys yra labai šiltos ir gyvuliams patogios, bet kartu į save gana daug sugeria gyvulių srutų, kurios pūdamos paskui užteršia tvarto orą. Todel, jei tvartuose norima daryti medines grindis, tai jas reikia daryti tiktai po gyvuliais, o visą kitą tvarto dalį išgrįsti plytomis, akmenimis arba betonu. Grindžiant tvartus lentomis, reikia jos dėti ne išilgai, bet skersai, tai tada grindys ne taip greit genda. Ačiū skersam lentų sudėjimui, papuvusias lentas lengva būna pakeisti sveikomis. Grindų nuokalnumas neprivalo būti perdaug didelis ir visiškai pakanka 4 aršinoms ilgumo duoti 1 verškas nuokalnumo.

Guolio vieta turi būti nuo $3^{1}/_{2}$ ligi 4 aršinų ir daugiau, o platumas ne mažiau 2-jų aršinų.

Gale migio paprastai įtaisoma grabutes srutoms nubėgti. Jų didumas pareina nuo to, kiek tvarte gyvulių. Jei gyvulių tvarte daugiau, tai ir grabutės turi būti didesnės. Vis delto tų grabučių nepatariama daryti perdaug gilių, nes tada gyvuliai dažnai parpuola ir apskritai turi nemaža nemalonumų.

Tas grabutes, kaip ir takus daroma arba cementines, arba plytines. Gyvulių srutos patenka į grabutes, o iš grabučių jas nuleidžiama tam tikrais vamzdžiais į srutų šulinius. Tuos šulinius daroma kokia 3 — 4 seiksnius nuo tvarto. Kai į juos prisirenka daug srutų, tai paskui srutas pumpuoja į tam tikras statines ir veža į laukus. Gyvulių srutos yra labai gera trąša pievoms ir šiaip žolių mišiniams.

Ventiliacija.

Gyvuliai tik tada bus sveiki, jei jų tvartuose visuomet bus geras ir šviežias oras. Kad tvartuose būtų visuomet geras oras, tai juos reikia dažnai vėdinti. Dar geriau įtaisyti tvartuose ventiliatorius, tai tada į tvartus nuolat įeis šviežio oro.

Jei tvartuose nėra ventiliatorių, tai oras juose būna sunkus, nes daug prisirenka anglies dvideginio, kurį išleidžia iš savo plaučių gyvuliai ir sieros vandenilio, kuris randas pūnant gyvulių srutoms. Nuo netyro oro gyvuliai gauna įvairias ligas.

Ventiliatorius daroma iš lentų, keturkampius, ir įtaisoma lubose. Viršutinę ventiliatoriaus dalį, kuri išeina į orą, įtaisoma su stogeliu, kad apsaugojus nuo lietaus ir sniego, o apatinėje dalyje, kiek žemiau skylės, taip pat prikalama lenta. Tada šaltas oras atsimuša į tą lentą ir lygiai išsiskirsto po visą tvartą.

Agr.

Kiaulių penėjimas.

(Tąsa).

Jei ganykla arba žalias pašaras, geri, tai kiaulėms paprastai maža reikia duoti stipriųjų pašarų ir liesojo pieno.

Kiaulių amžius mėnesiais.	Gyvasis svoris kg.	Įvairių miltų mišiniai.	Liesojo pieno arba pasukų.	Šutintų bulvių.	Šakniavaisių.	Jaunų dobilų arba siečkos.
$1^{1}/_{2}$—2	8—13	— kg. 400 gr.	1 kg. 500 gr.	— kg. 200 gr.	— kg. 500 gr.	
	14—18	— „ 400 „	1 „ 800 „	— „ 400 „	— „ 800 „	
2—3	19—24	— „ 500 „	1 „ 800 „	— „ 600 „	1 kg. 600 „	200 gr.
3—4	25—34	— „ 600 „	2 „ — „	— „ 800 „	1 „ 900 „	200 „
4—5	35—44	— „ 700 „	2 „ 300 „	1 kg. — „	1 „ 200 „	200 „
5—6	45—54	— „ 800 „	2 „ 500 „	1 „ 200 „	2 „ 400 „	400 „
6—7	55—64	— „ 900 „	2 „ 800 „	1 „ — „	2 „ 600 „	600 „
7—8	65—74		3 „ — „	— kg. 800 „	3 „ 200 „	800 „
8—9	75—84		3 „ 300 „	— „ 800 „	4 „ — „	1 kg. — gr.
9—10	85—94		3 „ 600 „	— „ 800 „	4 „ 800 „	1 „ 200 „
10—11	95—104	1 kg. 100 „	3 „ 600 „	— „ 800 „	5 „ 400 „	1 „ 200 „
11—12	105—114	1 „ 200 „	3 „ 600 „	— „ 800 „	5 „ 600 „	1 „ 200 „
12—13	115—124	1 „ 300 „	3 „ 600 „	— „ 800 „	5 „ — „	1 „ 200 „

Šeriant kiaules žaliu pašaru iš ėdžių, visuomet tenka duoti šiek tiek daugiau geresnių pašarų, nes kiaulės piautos žolės pašarą netaip gerai sunaudoja. Tai esti todel, kad kiaulė, gaunant pašarą iš ėdžių, negauna pasirinkti tinkamų jai žolių, tuo tarpu ganykloje ji šiuo atvelų nebūna varžoma. Kadangi ganykla ir duodamieji kiaulėms žali pašarai esti įvairaus maistingumo, tai griežtai prisilaikyti paduotų lentelių negalima, bet tenka atsižvelgti į tai, kad kiaulės perdaug nenutuktų arba nesuliesėtų. Nėra reikalo geroje ganykloje kiaules ganyti ištisą dieną, pakanka jas išvaryti ganyklon 2—3 kartus per dieną 1—$1^{1}/_{2}$ valandas, nes ilgiau ganant, kiaulės ganykloje nebeėda, bet pradeda knisti.

Jaunų dobilų akselys arba pabiros turi būti šeriamos šutintame pavidale. Šeriant sulig lentelės Nr 1, reikalui esant, runkelius galima pakeisti pašarinėmis morkomis, duodant morkų $^{1}/_{4}$ dalimi mažiau, kaip runkelių, arba sutrintomis bulvėmis, duodant pastarųjų trigubai mažiau. Vietoje lieso pieno duodant mirkintus žirnius, reikia vis delto nepamiršti, kad tuo patarimu tik tada naudoties, kai nėra liesojo pieno. Paršams, ypač jauniems, reikėtų nors iki $2^{1}/_{3}$—3 mėnesių duoti lieso pieno, nes gaudami pieno jie daug geriau auga.

Tas pat galima pasakyti ir apie šėrimą išspaudomis ir sojos pūpų miltais.

Vietoj runkelių galima duoti pašarinių morkų $^{1}/_{8}$ dalimi mažiau, negu runkelių ir vietoj džiovintų dobilų siečkos galima duoti tiek pat įvairių javų pelų (daugiausia ankštinių) šutintame pavidale.

Sulig lentelės Nr. 2 patariama šerti turint lieso pieno ir norint greit užauginti kiaules. Pagal šios lentelės patariama šerti ir suliesėjusias auganč as kiaules. Kaip jau buvo minėta, taip pat šeriant ir sulig šios lentelės, galima šakniavaisius pakeisti bulvėmis ir atbulai. Jei sulig šios lentelės norėtume šerti vien bulvėmis, tai prie lentelėje pažymėto bulvių kiekio reikėtų dar pridėti šakniavaisių vietoje bulvių, tiktai trigubai mažiau.

Augančius paršus 2—3 mėn. amžiaus reikia įskiepyti nuo raudonligės.

Kiaulių amžius mėn.	Gyvasis svoris kg.	Įvairių miltų mišinis.	Liesojo pieno arba pasukų.	Gero žalio pašaro arba ganyklos.
$1^{1}/_{2}$—2 m.	8—13	400 gr.	1 kg. 500 gr.	Kiek suėda
	14—18	400 „	1 „ 800 „	
2—3 „	19—24	500 „	1 „ 800 „	
3—4 „	25—34	600 „	2 „ — „	
4—5 „	35—44	600 „	2 „ 500 „	
5—6 „	45—54	500 „	2 „ 800 „	
6—7 „	55—64	500 „	3 „ 100 „	
7—8 „	65—74	500 „	3 „ 700 „	
7—9 „	75—84	500 „	3 „ 700 „	
9—10 „	85—94	500 „	4 „ — „	

Kiaulių amžius kg.	Gyvasis svoris kg.	Įvairių miltų mišinys	Liesojo pieno arba pasukų	Gero žaliojo pašaro arba ganyklos
10—11	95—104	— 600	4 300	kiek suėda
11—12	105—114	— 600	4 700	
12—13	105—124	— 600	5 —	

Šita lentele galima naudoties, kai yra daug liesojo pieno.

Šeriant kiaules sulig šios lentelės, kiaulės gauna labai dag baltymų, bet

kadangi tai šėrimo nepabrangina, tai galima naudoties ir šia lentele. Man pačiam taip kiaulių šerti neteko, nes stengiaus kiek galėdamas daugiau nupenėti bekoninių kiaulių, šeriant jas mažesniu pieno kiekiu. Iš tų ūkininkų, kurie auganćioms kiaulėms sušeria labai daug liesojo pieno ir maža miltų, teko girdėti, kad kiaulės gerai auga.

Lašininių kiaulių šėrimą galima suskirstyti į tris laikotarpius, bet apie tai pakalbėsime kitą kartą.

(t. b.)

K. P.

Karklų auginimams.

Čia aš kalbėsiu ne apie paprastuosius karklus, kurie auga visur paupiuose ir šiaip drėgnose vietose, bet apie tuos karklus, kuriuos vartoja įvairiems baldams pinti. Tie karklai jau mėginta auginti mūsų krašte jau rusų laikais ir Žemės Tvarkomosios Komisijos rūpesniu vietomis buvo užvestos nedidelės plantacijos. Tačiau karas tiems mėginimams padarė galą ir ligi šioliai iš tų plantacijų užsiliko tik pėdsakai.

Nėra ūkininko, kuris savo ūkyje neturėtų didesnio arba mažesnio žemės ploto, netinkančio javams ir kaupiamiesiems augalams auginti, o ypatingai mūsų krašte. Taigi, tokiose vietose kaip tik galima auginti minėtus karklus.

Karklai bendrai priklauso prie labiausiai praplitusių medžių. Jie auga tiek sausose, tiek drėgnose vietose. Tų karklų yra labai daug įvairių veislių, kurios skiriasi viena nuo kitos savo lapais, ūgiu, žievės spalva ir medžio kokiu. Įvairumas tas randas todel, kad karklai turi ypatingą ypatybę gaminti naujas veisles, kas jiems lengvai pavyksta, kadangi atskiri medeliai turi arba vyriškuosius, arba tik moteriškuosius žiedus.

Kiekvienas karklų plantatorius (augintojas) turi pažinti įvairias karklų veisles, nes tik tada gali parinkti atatinkamai savo žemei karklų veisles.

Karklus tuos augina jau nuo labasenų laikų įvairiems tikslams, bet daugiausia įvairių baldų gaminimui. Šiais laikais sodina karklus tiek į drėgnas, tiek į sausas — smėlines dirvas arba pievas, paupiais — kad apsaugojus krantus nuo griuvimo sodų papuošimui, arba, pagaliau įvairiems karklų išdirbiniams medžiagos gavimui.

Tie karklai vartojama pintinėms gaminti, į kurias paskui pakuoja įvairius pabrikų išdirbinius, nes tokios pintinės paprastai yra lengvos, elastinės ir geriausia apsaugoja prekes nuo pažeidimų persiunčiant geležkeliu. Be to, daugybė tų karklų suvartojama įvairių baldų gaminimui.

Karklai yra tokie augalai, kurie mūsų sąlygose atatinkamoje jų veislei žemėje ir atatinkamai prižiūrint gali duoti ūkininkui nemaža pelno. Kadangi karklų yra daug rūšių ir kadangi jie yra prekė tarptautinė, tai šale lietuviško vardo tenka vartoti ir lotyniškas jų vardas, nes tik tuo būdo geriausia galima susikalbėti su užsieniu, kuomet tų karklų reikia pirkti arba užaugințus parduoti. Čia išvardysiu keletą karklų rūšių, kurios geriausia yra žinomos.

Migdaliniai karklai. (Salik triandra — amykgdalina).

Prie šios grupės priklauso geriausi pynimui karklai, kurie labai gerai užauga ir kuriuos galima vartoti pynimui tiek nuluptus, tiek su žieve visokiems išdirbiniams. Čia galima parinkti tokius, kurie turi ilgus ir plonus liemenius o medis, nulupus žievę, baltas, kaip sniegas, ir kas svarbiausia — pagaminti iš šių karklų išdirbiniai, ypač pintinės, būna labai stiprūs.

Migdaliniai karkliai reikalauja žemės, kur pakankamai sau gali rasti drėgmės, geriau jiems tinka tvirtesnės žemės, nors jie gali neblogai augti taipogi drėgnuose smėliuose ir nusausintose durpinėse (torfo) žemėse, tiktai šiame atsitikime duos kiek blogesnį medį. Žievės pašalinimas nuo šių karklų yra daug lengvesnis, negu nuo kitų rūšių karklų. Turi jie tiktai tą ydą, kad nuo vėlyvų šalnų nemaža nukenčia, nes nušala jų viršūnėlės ir tada smarkiai šakojasi ir neauga į aukštį.

Savo keliu, migdalinių karklų yra dar visa eilė rūšių, kurios viena nuo kitos daugiau ar mažiau skiriasi. Čia aš jas ir išvardysiu.

Migdaliniai žalieji. (Salix amygdalina virdis) pasižymi tamsiai žalia, kaip ir visos kitos rūšys, žieve, del dirvos nėra labai lepūs, duoda pėdus ilgus, bent kiek storokus, bet gana gerus ir gerai vertinamus.

Migdaliniai geltonieji. (Salix amygdalina vitellina) duoda geltonus karklus, kiek plonesnius už žaliuosius. Dirvos atžvilgiu taip pat didelių reikalavimų nestato.

Migdaliniai juodieji (Salix amygdalina fusea) pasižymi tamsiais karklais, visais atžvilgiais labai aukštai vertinami ir tinka visokiems išdirbinians.

Migdaliniai smulkialapiai (Salix amygdalina curtifolia) yra anglų kilmės, pasižymi bent kiek trumpesniais lapais, duoda daugybę, bet trumpesnių ūgių.

Migdaliniai margieji (Salix amygdalina picta) auginami vietomis Vokietijoje, auga labai tarpiai, gerai užauga ir duoda pačią brangiausią prekę.

Migdaliniai rusiški (Salix amygd. Richmandjana) duoda odos spalvos karklus, pirklių įvertinti kaipo labai geros rūšies medžiaga.

Migdaliniai siauralapiai (Salix amygd. angustifolia) ir panašūs į juos *ilgalapiai* (Salix amygd. longifolia) pasižymi išbrinkusiais pumpurais, o kadangi yra nelepūs, derlingi ir turi gysluotą medį, todel visur yra labai pageidaujami.

Migdaliniai karklai. (Salix Triandra viminalis)

Šie ka-klai rados sujungus (kryžinojant) kanapinius su migdaliniais. Juos pažinti lengva iš to, kad lapo uodegėlėje turi karpinę liaukutę. Reikalauja lengvos, bet neblogos žemės.

Kraujiniai karklai (Salix viminalis)

Šios grupės karklai priklauso prie labai gražių, bet prekę duoda visai prastą. Jų yra taip pat keletas atmainų, kurias čia ir nurodysiu.

Kaspijos (Salix pulchra, Salix caspica, S. pruinosa; Salix acutifolia Wild.). Pasižymi kraujinės spalvos melsvo šešėlio spalva, vienais metais užauga aukščiau 2 metrų. Tačiau klaidingai daugelis mano, kad tokio aukščio jie pasiekia gryname smėlyje. Storesnieji būna vartojami įvairiems lankams kedes ir stalus dirbant. Pynimui jie blogiausia tinka, gražiems išdirbiniams visai netinka, taip pat netinka vartojimui su nenulupta žieve, nes labai biauriai išrodo. Žievės pašalinti yra daug sunkiau, negu kitų karklų. Gerai auga smėlinėse žemėse, kur pakankamai yra drėgmės ir maisto dalių. Nemėgsta kietų, o taipogi durpinių žemių. Sausuose smėlynuose auga, bet greit sublogėja.

Kaspijos juodieji (Salix pruinosa Vendl.) auga net lekiančiuose smėlinuose. Pirmais metais pasodinus auga silpnai, bet kai gerai įsišaknija, tai laikos ilgiau už visus kitus karklus.

Kanapiniai karklai. (Salix viminalis).

Ši karklų grupė reikalauja geros, pakankamai trąšios ir drėgnos žemės. Paprastiesiems išdirbiniams jie yra pirmos rūšies medžiaga. Durpinėse žemėse neauga. Svarbiausia jų yda — tai nelabai miklūs. Pašalinus žievę, gaunama pilkokos spalvos medžiaga. Rūšys su geltona žieve duoda geresnį ir miklesnį karklą,

Kanapiniai karališkieji (Salix viminalis regalis) duoda ūgius ligi 3 metrų ilgumo ir 150 cent. metr. iš 1 ha.

Kanapiniai cinamoniniai (Salix vim. cinamonea) skiriasi stipresniu ūgiu nuo karališkųjų ir cinamono spalva.

Salix viminalis alopecuroides duoda balčiausią medį iš visos šių karklų grupės ir ilgus, plonus karklus. Šie karklai turi labai gerą pasisekimą rinkoje.

Kanapiniai siauralapiai (Salix vim. angustifolai) pasižymi ilgais, siaurais lapais, buiniu ūgiu ir labai geru augliumi.

Prie juodųjų karklų grupės (Salix nigra nigricans) priklauso visos tamsiai raudonos atmainos. Turi maža pasisekimą rinkoje. Karklus duoda trumpus, stiprius. Auglių duoda menką, norint gana gerai krūmijasi ir gali būti tankiai pasodinti.

Gluosninis karklas (Salix Carprea) kaipo pynimui medžiaga labai retai yra auginamas.

Salix caprea viminalis latifolia rei kalauja geros žemės. Viena mečiai ūgia 2 sieksnių ilgumo.

(b. d.)

Klausimai ir atsakymai.

Durpžemis kaipo pakraikė.

Klausimas. 1) Turiu prikasęs durpžemio kurį noriu tvartus krėsti. Bet durpžemis ne visai sausas, taigi nežinau, ar tiks tvartams krėsti. Gal geriau būtų jis pirma pradžiovinti?

2) Vienam avily dingo bičių motyna ir norėčiau duoti joms naują. Ar galima kur nors gauti bičių motyną?

Br. Ūkininkas.

Atsakymas. 1) Tvartams krėsti geriausia tinka sausas durpžemis, nes tokis daugiausia sugeria į save drėgmės. Jeigu norėjote durpžemiu tvartus krėsti, tai reikėjo prisikasti pavasarį arba pradžioje vasaros; tai ligi žiemos jis pakankamai būtų pradžiūvęs. Drėgnu krėsti nepasimoka, nes tokis nesugers į save drėgmės ir neduos gyvuliams sauso guolio.

2) Tikrai nežinome, bet pamėginkit kreipties į p. Šalkauską Kalvarijoje.

Rugienų akėjimas.

Klausimas. 1) Išariau rugienas giliau tik vieną kartą, du kartu išarti nemokėjau, o dabar noriu drapakuoti. Ar taip bus gerai, o gal po to reikės dar išakėti?

2) Bulvėms noriu šiemet išvežti mėšlą, nes žemė kieta molinė. Prašau patarti, kaip aparti mėšlas, tai yra ar giliai, ar negiliai? Laikraštyje buvo rašyta, kad bulvės mėgsta gilų žemės įdirbimą, o mėšlas reikia aparti negiliai. Tai kaip tokiam atsitikime elgties, kad būtų gerai?

Br. Ūkininkas.

Atsakymas. 1) Blogai padarėte, kad rugienas išarėte tik kartą, nes tokiu įdirbimu nei žemės nepagerinsite, nė piktžolių neišnaikinsite. Geras ūkininkas visuomet turi turėti laiko atatinkamai įdirbti žemę. Tuo tarpu palikite rugienas vagose ligi pavasario, o išdrapakuoti galėsite pavasarį.

2) Tiesa, bulvės ir visi kaupiamieji mėgsta gilų žemės įdirbimą, o mėšlas visuomet reikia aparti negiliai, nes kitaip žemėje jis ilgai nesupūtų. Jeigu norite gilesnį žemės įdirbimą atlikti ir kartu mėšlą aparti negiliai, tai galite taip elgties: mėšlą aparkite negiliai, o paskui plūgą leiskite gilintoją. Jei gilintojo neturite, tai galima vartoti paprastas kaupikas, atėmus arba suglaudus sparnelius. Jeigu norima iš karto arti giliau, tai mėšlas reikia su grėbliu pakelti ant vagos. Tada galima susyk giliau arti be gilintojo, o mėšlas apsiars negiliai.

Rugių salietravimas.

Klausimas. Bulves nukasęs pasėjau rugius dar neseniai. Rugiai vos tepradėjo dygti, bet labai silpnai išrodo ir todel bijau, kad ligi šalnų jie nesuspės gerai sužėlti. Norėčiau berti salietros „nitropos“, nes maišą jos turiu, kad pagreitinus rugių dygimą. Ar bus naudinga berti salietros dabar, ar palaukti ligi pavasario? Bulvėms gan gerai buvo tręšta mėšlu.

Viksva.

Atsakymas. Tamsta susyk padarei dvi klaidas. Pirma klaida yra ta, kad rugius pasėjai vėlai, o antra klaida — kad pasėjai į pūrią bulvieną? Juk tiek kartų jau buvo ūkio skyriuje rašyta, kas gera ir kas negera, kaip Tamsta negalėjai to nepastebėti, jei apskritai skaitai laikraštį. Greičiausia, kad bulvienoje gerų rugių nebus. Bendrai, reikia taip sustvarkyti savo laukus, kad į bulvieną nekuomet nepriseitų rugių sėti, ypač jei bulvės nuimamos vėlai nuo lauko, kas pas Tamstą šiemet ir atsitiko. Jei rugiai ir užaugtų bulvienoje, tai jie vis tiek nebus tokie, kaip toje vietoje būtų užaugę miežiai ir avižos.

Kai del salietros „nitrofos“, tai jos berti iš rudens nepatarčiau, nes žemė bulvėms, kaip pats rašai, gerai buvo patręšta mėšlu, taigi nėra liesa, o dar bėrėte superfosfato. Salietra rugių dygimą ne pagreitins, o jei iš rugių nieko neišeis, tai tik gaila bus išbertos brangios trąšos.

Karvės liga.

Klausimas. Kažin kas atsitiko su mano karve, nes visai nustojo ėsti ir tik guli. Pirma ėdė labai gerai ir daug pieno davė. Labai geras gyvulys ir todel bijau, kad nenudvėstų. Taigi prašau Tamstų patarti, kokių duoti vaistų, kad karvė pasveiktų?

A. A—čia.

Atsakymas. Iš Tamstos laiško visiškai negalima spręsti, kas su Tamstos karve atsitiko. Gali būti, kad jai įkando gyvatė arba nuodingos žolės prisiėdė, kas dažnai atsitinka tuomet, kai ganykla menka. O gal ir šiaip kuria nors liga susirgo. Kreipkitės į artymiausią gyvulių gydytoją arba į gerą felčerį.

Kainos Vilniuje.

(1929 m. X. 7 d.)

Javų, maisto produktų ir kitų dalykų.

Javai.

Rugiai	už 1 pūdą	4.00	sk
Kviečiai	„ „ „	6.20	„
Miežiai	„ „ „	3.85	„
Avižos	„ „ „	3.70— 3.85	„
Grikiai	„ „ „	4.20	„
Žirniai	„ „ „	6.00— 9.00	„
Bulvės	„ „ „	1.00— 1.10	„

Produktai.

Jautiena	už 1 kg.	1.50—1.90	sk.
Kiauliena	už 1 kg.	2.50—3.00	sk
Veršiena	„ „	2.00—2.50	„
Lašinių papr.	„ „	3.30—3.80	„
Riebalai (Šmalcas)		3.50—4.50	„
Sviestas nesūd.	„ „	4.80—6.00	„
„ sūdytas	„ „	3.50—4.20	„
Cukrus kąsn.	„ „	2.05—2.10	„
Cukrus sm.	„ „	1.68—1.70	„
Baltoji druska	„ „	0.32—0.35	„
Javų kava	„ „	2.00—2.50	„
Naturalė kava	„ „	7.80—	„
Arbata	„ „	17.50—27.50	„
Muilas skalbimui		1.45—1.85	„
Žvakės	„ „	2.20—2.75	„
Žibalas už 1 litr.		00—65	„
Grietinės (smetona)	1 litr.	1.40—1.60	„
Grietinės 1 litr.		2.00—2.20	„
Kiaušinių dešimts		1.70—1.90	„

„Viln. Ryt.“ prašo Gg. visų vakarėlių rengėjus siųsti pranešimus tokiu būdu, kad jie galėtų ateiti Vilniun nors 6—7 dienomis prieš numerio išėjimą. „V. R.“ išeina šeštadieniais.

ADMINISTRACIJA.

KORESPONDENCIJOS.

Viln.-Trakų apsk.

Musteika, Marcink. vals. Turim Šv. Kazimiero Draugijos skyrių, kuris, Dievui dėkui, po truputį krutą. Dažnai darom susirinkimus ir skaitome referatus, pažaidžiam, padainuojam tautiškas daineles. Be to mus aplanko Centro valdybos atstovai: Pernai buvo p. S., o šiemet p. B. Paskutinis paskaitė apie šv. Kazimiero gyvenimą ir parodė „kine" Kristaus gyvenimą; po to buvo padainuota keliatas dainelių, pažaista, pašokta. Verti musteikiečiai pagirimo, o labiausiai mergaitės, kurios kas vakaras padainuoja lietuviškų dainelių; bet didžiausio pagyrimo vertos Averkų mergelės, kurioms vadovauja Marė Averkiūtė. Dabar susilaukėme naujo mokytojo, kuris tuojau pradės darbą. Duok, Dieve, jam ilgai čia pabuvoti.

Vincukas.

Švenčionių apskr.

Murmos, Kaltinėnų valsč. P. Mažutis buvo rašęs į „Viln. Ryt.", kad Murmų jaunimas yra apsišvietęs, skaito laikraščius, o susirinkęs pažaidžia ir padainuoja. Jei taip būtų, kaip rašo p. Mažutis, tai reikėtų tik palinkėti dar daugiau skaityti, dar daugiau šviestis. Bet, deja, — ne visai taip. Jeigu jaunimas jau taip mėgtų skaityti laikraščius, tai gal užsiprenumeruotų ne vieną „Viln. Ryt." egz., bet daugiau. Tačiau negalima per daug ir neigti, nes gal Murmų jaunimui trūksta gero vado, kuris vestų prie šviesos. Gal susilauksime, kad murmiečiai įsisteigs Šv. Kaz. Dr-jos skyrių, arba bent prisidės prie Kretonių skyriaus, kuris visai netoliese, (vos tik už kilometro). Tuomet bendromis jėgomis būtų galima rengti vakarėlius, kurie dabar Murmų sodžiuje retenybė, murmiečiai galėtų naudotis Kretonių skyriaus knygynėliu, kuris susideda daugiau kaip iš 300 egz. knygų.

— ių — s.

Kaltinėnai. Rugsėjo 16 d. Kaltinėnų valsčiuje buvo renkamas viršaitis. Iš dviejų statomų kandidatų p. Garlos lietuvio ir p. Lukaševičiaus lenko viršaičiu tapo išrinktas pastarasis, kuris 1927 metais Storastijos buvo atsiųstas iš „nominacijos". Šiais rinkimais negalima pasidžiaugti. Beveik grynai lietuviškas valščius (tik Baranovo „obvode" buvo daugumoje lenkai) nesugebėjo pravesti savo žmogaus. Kaltas daugumos vietos žmonių tamsumas, nerangumas, nemokėjimas ieškoti savo teisių. Todel nieko stebėtino, kad šlėktos su atejūnais mus už nosies vedžioja. Tačiau nenustokime vilties, dirbkime, kol susipratimas mūsų tarpe dar aukščiau pakils. Šie rinkimai tebūna mums tik skaudus pamokymas.

— ių A —

Red. prierašas. Apie šiuos rinkimus jau buvome rašę; tačiau dar kartą užleidome vietos laikraštyje, kad mūsų žmonės galėtų įsitikinti, kur gali nuvesti tik mūsų apsileidimas. Kaltinėniečiai galėjo laimėti, bet... nenorėjo. Tai jau blogai...

Daugeliškis, Švenčionių apskr. Naujos pinklės. Nei iš šio, nei iš to pereitą sekmadienį atsirado mūsų miestely kažkokios dvi panelės, pasivadinusios save „instruktorkami kół gospodyń". Žiūrime ir suprasti negalime. Viso ko buvo, bet dar šios rūšies geradėjų nebuvome matę. Minėtos dvi panelės, pasibaigus pamaldoms, susikvietė kelias dešimts moterėlių, kurioms ėmė aiškinti apie naują, negirdėtą neregėtą vištų veislę, apie nepaprastą kiaulių penėjimą ir t. t. klausė susirinkusios moterėlės, bet nieko nesuprato, kadangi „instruktorkos" kalbėjo lenkiškai. Moterys paprašė, kalbėti lietuviškai, bet panelės su pasipiktinimu pareiškė, kad „nierozumiemy po litewsku." Tuomet moterys lietuvės, visos kaip viena, išėjo. Pasiliko tik vietinių valdininkų žmonos. Čia paskubomis buvo surašyta likusios, kurių pasirodė esą apie tuzinas. Dar geičiau buvo išrinkta valdyba. Apie 4 val. pradėjo rašyt protokolą. Rašė iki 7, bet nepabaigę atidėjo tolimesniam laikui.

Vietiniai lietuviai yra įsitikinę, kad peršamas „koło gospodyń" yra tai paprastas akių muilinimas ir į tą „kolą" nei viena lietuvė šeimininkė nemano rašytis.

— Tegu — sako — atsiunčia lietuves instruktores, tuomet prisidėsime, o dabar nė nemanom.

Valio! susipratusios Daugeliškio lietuvės, kurios gina savo kalbos teises ir atskiria pelus nuo grūdų.

R.

Antalėdė, Kaltinėnų valsč. Sunku mums visiems gyventi, sunkiausia antalediedčiams. O Sunku mums todel, kad mes maža turime ganiavos; ligi šiol naudojomės valdžios miškais. Tik nuo spalių 1 d. mums uždraudė ganyti miškuose. Tiesiog neduoda mums gyventi!

Pernai turėjome privatinę mokyklą, šiemet Dievas žino kaip bus... Turėjo ir plečkaitininkų (pas mus vadina plešikais). bet dabar išnyko kažin kur. Del to labai nuliūdo mergelės...

— m — m —.

Šakališkė, Kaltinėnų valsč. Gerai žinome, koks vargas be mokyklos. Daug pavargome, kol įsisteigėme savo mokyklą, visi mums sakydavo *„ligi Kaltinėnų nėra 3 kl., vaikai gali vaikščioti į Kaltinėnus"*. Bet mes išsirūpinome „Ryto" mokyklą ir ja mes ir mūsų vaikučiai džiaugiamės keturis metus. Pernai ir vėl nedavė mums mokyklos, vaikučiai vėl vaikščiojo į Kaltinėnus; į mūsų prašymus atsakydavo: *„Sabališkė nuo Kaltinėnų netoli, nėra 3 klm."* Šiemet gavome valdišką mokyklą; dabar sako: „Sabališkė nuo Kaltinėnų toli, daugiau 3 klm., reikia atskiros mokyklos." (Susprask tu, žmogau... *Red.*). O atsitiko tai del kelių nesusipratusių tėvų; del jų tenka ir visiems nukentėti.

Vyr. mok.

Rekuciai. Mūsų sodžius gan neturtingas, vargo suspausti žmoneliai nemato šviesos, o prie vargo prisideda ir dar kas kita...

Šiais metais Ignalinoje turgaus metu šeši pagyvenę vyrai užėjo restauracijon. Restauracijoje, nepaėmus buteliuko, neleis ir užkąsti. Šie vyrai pasiėmė buteliuką ir pradėjo pietauti. Atsirado policininkas, pamatė buteliuką ir sustatė protokolą. Mat, tą dieną buvo draudžiama gerti.

Po kiek laiko atneša įsakymą sumokėti po 5 auks. už girtuokliavimą. Žmoneliai gavę šiuos „nakazus", tik stebisi: „Argi galėjome pasigerti šešiuose iš vieno buteliuko?" Nesijausdami kaltais ir nesitikėdami susilaukti didelės bėdos, pabaudos nesumokėjom laiku, o antra vertus ir neturėjom pinigų. Neužilgo atvažiavo sekvestratorius ir prie 5 auks. pridėjo dar po 5 auks. Žmonės juo labiau negalėjo užmokėti. Sekvestratorius atvažiavo antrą kartą, vėl pridėjo po 5 auks. ir aprašė kaltųjų daiktus licitacijai. Žmoneliai mato, kad gera nebus, reikės mokėti, nunešė Starostijon ir užmokėjo tik po 5 auks. Rugsėjo 5 d. atvažiavo sekvestorius su policininku. Žmoneliai pakišo kvitus, bet nieko nepešė. Sekvestratorius pradėjo rinkti užrašytus daiktus. Vienam paėmė paskutinius pavalkus. Turi šiokį tokį arklį ir ratus, o kaip gi prilipdys prie ratų arklį! Kitam norėjo paimti... Bet ką čia ilgai kalbėsi! Pasibaigė taip, kad viena senutė apie 60 metų tapo apstumdyta ir dar su savo seneliu gavo protokolą. Seneliai, sakosi, skųsis teismui, tačiau greičiausia liks kalti...

Tai kas atsitiko... apseina... Ar tai galima taip daryti? Pagalvokite, mieli skaitytojai, ir patys pasakykite...

Algirdas.

Lydos apskr.

Eišiškės. Apie mūsų apylinkę visuose lenkų laikraščiuose skelbiama, kad joje nebėr lietuvių. Eišiškės, Rodunės, Butrimonių, Balatnos, Nočios ir kitų parapijų vadovai kunigai vengia bažnyčiose kalbėti lietuviškai. Ne geriau elgiasi su mumis smulkūs valsčių ponai ir šiaip iš miestų atvažiavę veikėjai. Tuotarp pačiai Valstybės Galvai buvo progos įsitikinti, kad mūsų krašte lietuvių yra, gyvą lietuvišką kalbą vartoja. Štai kaip atsitiko. Rugsėjo 27 d. Lenkijos Prezidentas p. Mościcki's visai kitaip pasielgė. Jis Eišiškėse, pamatęs surinktą vietos gyventojų būrį, padėkojo lietuviu kalba. Jojo žodžių gerai neatsimenu, bet tik maždaug. *„Labai džiaugiuos, kad vietos lietuviai sutiko Valstybės Prezidentą. Ačiū".* Ką į tai pasakys visi tie, kas nenori nieko žinoti apie šios apylinkės lietuvius? Ar jie paklausys taip Aukšto Svečio pamokinimo? O lietuviškų nepatenkintų reikalų yra labai ir labai daug.

K. L.

Red. prierašas. Gaila, kad p. K. L. nemalonėjo smulkiau papasakoti, kaip tai visa atsitiko: Kas žmones surinko, kodel p. Valstybės prezidentas į juos prabilo lietuviškai, gal ką daugiau yra kalbėjęs ir būtent ką. Visa tai geriau nušviestų to krašto gyvenimo sąlygas...

Breslavės apskr.

Bieniūnai, Rimšis valsč. Įsikūrus Šv. Kazimiero dr-jos skyriui, galima pasakyti, kad mūsų sodžius pabudo iš gilaus snaudulio. Anksčiau tenkinomės la kraščiais, knygomis, susirinkimais ir prelegentų iš centro paskaitomis. Tuomet buvo mūsų gyvenimo pavasaris, kuris atėjo po sunkios žiemos speigų. Mūsų jaunimas sumanė surengti vakarą savo jėgomis, pritariant tik p. G. L. Vakaras nusisekė neblogiausiai. Per vakarą neapsėjo be nesusipratimų. Apie juos ir pakalbėsiu. Vakarui leidimą davė storastija, bet nepažymėjo, kur turi būti vaidinimas atliktas. Mes numatėme vaidinti kluone, bet atvykusi policija užgynė. Reikėjo sviesti vaidinimas ir vykti į komendantą. Šis leido vaidinti kluone. Tuomet policija pareikalavo nuimti papuošalus ir Vytį, kuri buvo įtaisyta scenoje tarp trispalvių kaspinų. Reikalavimą su širdgėla išpildėme. Nežiūrint į tokius trukdymus, vakaras praėjo gyvai, jaunimas laikėsi rimtai, visų akys buvo nukreiptos į sceną, kur girdėjosi „Apsiriko", monologai, eilės. Daugiausiai pasidarbavo p. Ant. Paukštis.

Primename Vilniaus „Rytui", kad mes norime dovanoti jo mokyklai žemės sklypelį apie $^{1}/_{3}$ ha ir tik laukiame iš jo patarimo ir sutikimo. Prašome atsakyti šiuo adresu: paštas Rymszany, Bieniūnai, Jonas Paukštis.

Dar norėtume sužinoti, ar šiais metais mes gausime patvirtintą mokytoją. Laukiame, laukiame ir susilaukti negalime.

Ant. Bijūnėlis.

Trumpos žinios.

— Charbine (Mandžūrijoje) prasidėjo 37 rusų komunistų teismas; jie kūrštę gyventojus prieš kinų vyriausybę. Teismas turįs nesugriaunamus dokumentus, kad Charbine rusai komunistai turėję savo centrą komunizmo agitacijai Azijoje.

— Rusų pasiuntenybėj Paryžiuje įvyko didelis skandalas. Iš Sovietų atvykęs politinės policijos agentas pareikalavo iš vieno valdininko kuogreičiausiai grįžti Rusijon ir pasiaiškinti del savo eretiškų pažiūrų. Valdininkas atsisakė ir norėjo išeiti, bet jam duris, užstojo ginkluoti sargybiniai. Valdininkui bet gi pasisekė pabėgti, liko pasiuntenybėje jojo žmona ir vaikai. Valdininkas išgavo juos iš ten tik su prancūzų policijos pagalba. Dabar jis bijo, kad jo neužmuštų Sovietų agentai, ir prašys policijos apsaugos.

— Tautų Lygos sekretoriaus padėjėjas Sigimura išvyko tėviškėn, Japonijon, aptarti Japonijos politiką Tautų Lygoje.

— Dabar pasaulis mėgsta visokius boksus, rungtynes ir panašias pramogas, kur pasireiškia vien jėga. Pirmutinis Amerikoje boksininkas — Šarkis — Žukauskas, lietuvis; jis ligi šiol yra nugalėjęs visus, kas mėgino su juo kumščiuotis (boksuotis).

— Du prancūzai lakūnai išsirengė lėktuvu skristi per didžiulį Sibirą. Pasiekę maždaug Irkutsko miestą, jie nežinia kur dingo. Dabar jų ieškoma.

— Palestinoje arabai žydus tai vienur tai kitur žudo, jų sodybas sudegina. Žydai nutilo ir apie panašius „ekscesus" nerašo savo laikraščiuose.

— 1925 m. buvo išsiųsta ekspedicija tirti prie šiaurės ašigalio žemes. Dabar rasta tos ekspedicijos trijų narių tik kaulai; žuvo iš bado.

— Makdonaldas Amerikoje rengiasi kalbėti per radio. Visos Anglijos radio stotys jojo kalbą trasmituos.

— Auganistane Habibula sumuštas ir pasislėpė sostinėje Kabule. Jojo priešininkai eina ir ten.

— Makdonaldas pasisakė, kad reikią peržiūrėti Traniono sutartį, kuri labai nuskriaudė vengrus. Jei tatai įvyktų, tai būtų visų pokarinių sutarčių peržiūrėjimo pradžia, neišskiriant ir Versalio suties.

— Katovicuose sumanyta įtaisyti čiužyklė, kuria galima būtų naudotis ir vasarą; ji kainos apie 1.000.000. Pas mus Braslavės ir Dysnos apskr. nederlius, žmonės skursta, o ten didelius pinigus skiria pramogai.

— Loyd Džoržas giria darbo partijos vadus už gerą užsienio politiką, tačiau peikia už vidujinę; del pastarosios reikia laukti naujų parlamento rinkimų ir tai greitu laiku.

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Vinco Kudirkos draugija.

Naumiestyje yra susitvėrusi draugija daktaro Kudirkos paminklui statyti ir jo nameliams, kur dirbo ir mirė, išpirkti. Ši draugija jau turi šiek tiek lėšų iš narių inašų ir aukų, bet toli gražu to maža tiems reikalams pasiekti. Dabar pradėta uoliau rinkti aukos ne tik Naumiesčio apylinkėje.

Vokiečiams užuojauta.

Del vokiečių užsienio reikalų ministerio Stresemano mirties Lietuvos prezidentas A. Smetona mušė vokiečių prezidentui Hindenburgui užuojautos telegramą. Ministerių pirmininkas J. Tubelis pareiškė užuojautos vokiečių kancleriui Muelleriui ir poniai Stresemanienei.

Lietuvių koncertas Tilžėje.

Spalių 14 d. Tilžėje (šis miestas pasiliko dar vokiečių rankose), pirmą kartą daro koncertą Lietuvos operos artistai. Koncerte dalyvaus p-lė Rakauskaitė ir p. Butėnas. Akompanuoja operos dirigentas Hoffmeklers. Bus dainuojama lietuviškai, itališkai, vokiškai ir angliškai. Ne tik vietos lietuviai, bet ir vokiečiai susirūpino koncertu. Suruošė šį koncertą Lietuvos konsulas p. Jatulis.

Gelžkeliai.

Susisiekimo ministeris V. Vileišis pareiškė, kad bus pradėta tiesti gelžkelis iš Telšių Kretingon. 72 kilometrų gelžkelis atseisiąs 18—20 milijonų litų. Danijos viena firma duoda vyriausybei paskolų. Bus pagreitintas gelžkeliu važinėjimas.

Prisikėlimo bažnyčia.

Lietuvos nepriklausomybės atgavimui minėti statoma Kaune graži Prisikėlimo bažnyčia. Komitetas patvirtino inžinieriaus Reisono projektą. Visais žvilgsniais bažnyčios projektas esąs tinkamas ir patiektas visoms valdžioms patvirtinti. Bažnyčia būsianti 51.30 metro

ilgumo ir 40 metrų platumo. Bokštas turėsiąs 90 metrų aukštumo. Po bažnyčia bus mūsų žymiems žmonėms laidoti padarytos rūsys (požemiai).

Tauragės sukilėlių byla.

Aukščiausias Tribunolas šiomis dienomis peržiūrėjo 24 sukilėlių kasacijos skundą prieš karo teismo paskirtas jiems bausmes. Tribunolas skundą atmetė ir patvirtino visiems paskirtas bausmes.

Rinkimai į savivaldybes.

„Ryto" žiniomis apskričių viršininkams įsakyta seniūnų ir seniūnijų įgaliotinių rinkimus pravesti ligi spalių mėn. 20 d., viršaičių — ligi lapkričio 15 d. ir apskričių valdybų ligi gruodžio 1 dienos.

Tautininkų vadovybė.

Lietuvių tautininkų sąjungos pirmininku vieton paskirto susisiekimo ministerio p. V. Vileišio išrinktas I. Lapėnas, vicepirmininku — M. Kavolis. Pirmininkas Lapėnas pasisakė, kad jam tenka tęsti pirmatakių liniją ir programą. Tautininkų partija p. Voldemaro negriovusi. Jeigu yra Valstybės galva ir Tautos Vadas, tai valstybės reikalai turi eiti per jį. Tautininkų tarpe skilimų nėsą. Tautininkai ir toliau rūpinsis visa kuo, kas veda į Lietuvos sustiprinimą, jos ūkiškosios ir dvasiškosios gerovės pakėlimą — jos žmonių vienybę, taiką, šviesą ir tiesą.

Dar apie Plečkaitį.

„Liet. Žin." 224 num. paskui „Pirmyn" skelbia, kad J. Plečkaitis — lietuviškas Azefas (prieš karą Rusijoje buvo toks garsus provokatorius). Reikia stebėtis vienų vaikiškumu, kitų nedėkingumu. Plečkaičiui sekėsi — jis tuomet buvo jų vadas; kai Plečkaitis apsiskandalino pasikėsinimais, su ginklais pakliuvo vokiečių rankosna ir galįs pridaryti daug gėdos — tai jis jau provokatorius ir jį paspiria koja. Dori žmonės savo sėbro niekuomet neišsižada...

Praloto Olšausko byla.

Kauno apygardos teismas pradėjo nagrinėti pral. Olšausko bylą. Teismu žmonės labai susidomėję ir tarp jų skleidžiami įvairiausi gandai ir spėliojimai. Mes geriau palauksime teismo sprendimo. Teismas eina uždaromis durimis. Liūdininkų byloje yra pakviesta apie 130, jų tarpe arkiv. Pr. Karevičius, pral. Maironis, kan. Tumas ir daug kitų įžymių žmonių. Kaltina valst. gynėjas p. Byla.

Karo mokykla.

Pereitą sekmadienį minėta karo mokyklos 10 metų sukaktuvės. Tą pat dieną išleista iš mokyklos jauni karininkai. Iškilmėse dalyvavo N. Lietuvos prezidentas p. Smetona, kuris po pamaldų pietų metu pasakė jauniems karininkams ir mokyklos auklėtiniams karštą prakalbą. Jojo kalba buvo sutikta griausmingu „valio".

provincijos didvyriu. Apie lietuvius, ypač paskutinėmis dienomis, ne labai gražiai buvo parašęs; bendrai, kur tik prieš lietuvius Vilniuje buvo veikiama, ten ir velionies būta.

Mūsų vargai.

Pažemiškio lietuviška mokykla (Švenč. apskr.) ligi šių metų turėjo du mokytoju, nes ir vaikų joje buvo daug. Dabar į Pažemiškio mokyklą inspektoratas patvirtino tik vieną mokytoją, kitos ligi šiol netvirtina ir kalbina imti vietą kitur. Už tat atsiuntė į tą sodžių savo mokytoją, kuris sugebėjęs surinkti vos keletą vaikų. Taigi šiame sodžiuje nuo šių mokslo metų atsirado dvi mokyklos: pirma „Ryto", dabar dar ir valdiška. Sabališkės sodžiuje dar užpernai buvo privatinė mokykla, pernai jos neleido, nes buvo per arti Kaltinėnų, kur yra valdiška mokykla; šiais metais atsirado Sabališkėje valdiška mokykla ir ji visai Kaltinėnų mokyklai nekenkia. Gardino mokyklų taryba savo reikalavimus del privatinių mokyklų suglaudė į taisykles, kurias pradeda taikinti šiais metais. Iš tų taisyklių pažymėtinas vienas punktas: koncesionierius, prašydamas mokyklai leidimo, privalo pridėti vaikų sąrašą. Rodos viskas labai gerai, bet tik popieryje; praktikoje tai sunku įvykdyti, nes mokytojai, kurie vaikus surašinėtų, negaus patvirtinimo. Šį darbą turėtų atlikti patys tėvai, bet ir jiems tai sunku padaryti be mokytesnio pagalbos.

Ar gerai?

Dažnai tenka pamatyti, kai mūsų jaunuomenė riščia skuba į miesto kiną. Reikia neužmiršti, kad dažnas kinų lankymas yra žalingas visais atžvilgiais: ir akis gadina, ir nervų sistemą išpina, ir duoda viliojančiose formose visokios rūšies nusikaltimų vaizdus, gamina seklaus būdo žmones, kurie nebemėgsta jokio rimto darbo, ir nebenori į dalykus vispusiškai įsigilinti ir juos pažinti, žodžiu gamina svajotojus, ištyžėlius. Rimtų ir atsakomingų jaunuomenės auklėtojų šitokios pramogos draudžiamos ir tik išimtinuose atsitikimuose, patikrinus filmą, retkarčiais leidžiama.

Ar žino vadovai, kad jų jaunuomenė taip dažnai lankosi į kiną? Ar tikri na nors filmas?

Bendrai, reikėtų tuo klausimu mūsų visuomenei rimčiau susidomėti...

Redakcijos atsakymai.

P. Smalėnui. Labai prašome paremti mus, kiek išgalite: būsime be galo dėkingi. Atsiras vietos ir patalpinsime. Kartu drįstame pasakyti, kad mūsų skaitytojų dauguma — sodžiaus žmonės, ir jiems prašytume pritaikinti.

Šv. Kazim. Draugijos skyriui Kretonyse ir p. Padangių Arui. Jūsų pareiškimus del tilpusios 39 numer. p. Liūto korespondencijos mes gavome. Bet dar anksčiau gavome iš p. Sodiečio ir ilgai nelaukę tuojau atitaisėme. Mes esame jums labai dėkingi ir, žinoma, gavę anksčiau būtume įdėję į laikraštį jūsų pareiškimą. Prašome Kretonių jaunimą nepykti ir nekreipti į p. Liūto žodžius domės, nes „tas neklysta, kas nieko nedirba".

P. Algirdui. Kiek galėdami sušvelninę įdėjome; visa įdėti negalėjome, nes gali konfiskuoti numerį. Manome, kad skaitytojai tinkamai įvertins. Prašome ir daugiau pranešti mums tokių žinelių ir jų neslėpti.

VIETOS KRONIKA.

Vytauto Didžiojo Jubiliejaus Komitetas.

Prie Laikinojo Vilniaus Lietuvių Komiteto susidarė Vytauto Didžiojo Jubiliejaus Komitetas tokiam sąstate: Komiteto pirmininkas Vytauto Didžiojo Gimnazijos direktorius M. Šikšnys, šambelionas kun. d-ras A. Viskantas, Laik. K-to pirmininkas K. Stašys, d-ras J. Šlapelis, kanauninkas K. Maliukevičius, direktorius A. Petraitis, dekanas kun. N. Vaišutis, direktorius A. Rymas ir šio komiteto sekretorius kun. Prof. P. Kraujelis.

Labdarybės Draugija.

Įėjus draugijos valdybos sąstatan d-rui J. Šlapeliui vieton p. Karazijos, valdyba taip pasiskirstė pareigomis: pirmininkas kun. Pr. Bieliauskas, vice-pirmininkas p. V. Budrevičius, kasininkas p. K. Stašys, sekretorius kun. P. Kraujelis ir nariai: kun. K. Čibiras, d-ras J Šlapelis ir p. K. Veleckas.

Vilniaus „Ryto" pradžios mokykla.

Vilniaus inspektoratas patvirtino Vilniaus „Ryto" pradžios mokyklai Nr 14, mokytoją J. Matuizaitę, mokytoją J. Navicką ir kun. N. Raštutį. Mokinių skaičius kas met daugėja ir jau siekia 60.

Visuomenės globojimas.

Teko sužinoti, kad visuomenės globojimo ministeris žada lankyti Vilniaus vaikų prieglaudas ir šį kartą neaplenkti ir lietuvių prieglaudų. Turime prie šios progos pastebėti, kad Vilniaus lietuviai savo pastangomis nuo karo laiko bendrabučius ir prieglaudas, nors kai kuriose tekdavo ir butų netekti ir kitokių nemalonumų patirti.

Sugrįžo arkivyskupas.

Nesenai iškeliavęs Romon su maldininkais arkiv. R. Jałbrzykowskis spalių mėn. 7 d. sugrįžo. Maldininkai dar liko kelionėje.

Iš mokytojų gyvenimo.

Pradžios mokyklų mokytojas M. Luneckas, išlaikęs šiemet visus kvalifikacijų kvotimus, gavo valdiškoje mokykloje vietą lietuvių sodžiuje; iš „Ryto" paleistas. Gardino apskr. mokyklų taryba („Rada Szkolna") pareikalavo, kad visos privatinės mokyklos iki spalių mėn. 16 d. patiektų žinių, kaip vaikai lankosi į mokyklas, vaikų statistikas ir kitokias inspektorių reikalaujamas žinias.

Mokesčiai.

Vilniaus vaivadija, turėdama galvoje pernykštį nederlių ir didelį skaičių neišmokėtų mokesčių, rūpinasi gauti palengvinimų. Nuo žemės ir uždarbio mokesčius Disnos ir Braslavės apskrityse norėtų atidėti iki 1930 ir 1931 metų rudens, o kitose apskrityse iki 1929 ir 1930 metų rudens Lengvatos daugiausia liečia prasiskolinusius bankuose dvarininkus, nes sodžiaus ūkininkai sumoka mokesčius, kada iš jų reikalaujama.

Užmušimai daugėja.

Guduose ties Baranavičiais Hancevičių kaime užmušta 6 žmonės. Plėšikus šeimyna pažino. Tada visus net vaikus nužudė. Vis delto policijai pasisekė sugauti piktadariai trys broliai Tomiukai.

Gudų laikraštis.

„Sielanskaja Niwa" — baltarusių laikraštis Vilniuje po keturių mėnesių vėl pradėjo eiti. Pasirodė Nr 6. Yra tai baltarusių valstiečių sąjungos organas.

Universiteto iškilmės.

Saryšy su Vilniaus Universiteto 350 metų iškilmėmis spalių m. 9, 10 ir 11 d. viešėjo Vilniuje daug didikų iš Varšuvos. Iškilmės nepalietė platesnių Vilniaus gyventojų sluoksnių ir buvo grynai oficialinio pobūdžio.

A. a. Česlovas Jankauskas.

Mirė žymiausis Vilniaus lenkų literatas Česlovas Jankovskis. Kilęs nuo Ašmenos iš šlėktų tarpo, jis visą savo gyvenimą dirbo lenkams. Rašydavo prieš karą į petrapiliškį lenkų laikraštį „Kraj". Vėliau buvo atsikėlęs Vilniun ir kurį metą politikoje buvo dešinioji vyskupo Roppo ranka ir įvėlė jį į neišbrendamas skolas. Mėgino darbuotis po to Varšuvoje, bet ten jo darbui buvo nedėkinga dirva; sugrįžo Vilniun ir iki mirties pasiliko Vilniaus lenkų tarpe

Lietuvių Šv. Kazimiero Draugija.

Daugelis L. Šv. Kazimiero Draugijos Skyrių žodžiu ir raštu kreipiasi į tos Draugijos Centro Valdybą prašydami patarimų, kokiu būdu galima būtų L. Šv. Kazimiero Draugijos įstaigoms užrašyti žemės ar kito judinamojo ir nejudinamojo turto ar tai testamentu ar tai dovanojimu, ar tai skirstantis sodžiams į viensėdijas.

Šiuomi prašoma visus mūsų Draugijos tikslams prijaučiančius asmenis visuose minėtuose atsitikimuose pažymėti ir tai pilnu vardu raštuose, pavyzdžiui, į viensėdiją išsikėlimo protokoluose, kad toks ir toks, tenai ir tenai esąs turtas skiriamas yra **Lietuvių Šv. Kazimiero Draugijos jaunimui auklėti ir globoti** mokykloms ir kitoms jos įstaigoms. Tokių dokumentų nuorašus prašoma atsiųsti Lietuvių Šv. Kazimiero Draugijai Vilniuje, gatvė Didžioji (Wielka) Nr. 12.

L. Šv. Kazimiero Draugijos Centro Valdyba.

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius Julius Navikas. „RUCH" Spaustuvė, Totorių g.